

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUSUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN TALOUSOHJAUKSEEN

Case: Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia

Marianne Sadinmaa
Opinnäytetyö (ylempi AMK)
Syksy 2024
Taloushallinnon kehittäminen
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Taloushallinnon kehittämisen tutkinto-ohjelma

Tekijä: Marianne Sadinmaa

Opinnäytetyön otsikko: Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistuksen vaikutukset koulutuksen järjestäjän talousohjaukseen. Case: Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia.

Työn ohjaaja: Tuulia Tuomaala

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2024

Sivumäärä: 65 + 1 liite

Ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän on laki- ja asetusmuutosten myötä tarkoitus astua voimaan 1.1.2026. Uudistuksella tavoitellaan rahoitusmallin yksinkertaistamista sekä sen parempaa ohjausvaikutusta ja ennakoitavuutta. Kehittämistehtävän tarkoituksena oli kartoittaa rahoitusjärjestelmään esitetyt olennaiset muutokset Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian talousohjauksen näkökulmasta. Lappiassa on pitkälle kehittynyt talousohjausprosessi, jossa on huomioitu ammatillisen koulutuksen nykyinen lainsäädäntö ja sen tavoittelema ohjausvaikutus. Rahoitusjärjestelmän muuttuessa tulee myös koulutuksen järjestäjän muuttaa talousohjaustaan vastaamaan rahoitusmallin vaikuttavuustavoitteisiin ja samalla antamaan oikean kuvan organisaation ja sen yksiköiden taloudesta uuden järjestelmän mukaisessa sääntelyssä.

Kehittämistehtävän tavoitteena oli tapaustutkimusta lähestymistapana käyttäen hahmottaa Lappian talousohjauksen eri vaiheisiin tehtävät muutokset. Toimenpiteet oli jäseneltävä valmiiksi, jotta ne ovat toteutettavissa laskenta- ja raportointijärjestelmiin ennen vuoden 2026 talousarvioprosessin käynnistymistä. Tietoperusta rakentui organisaation talousohjauksen, sisäisen raportoinnin, ammatillisen koulutuksen nykyisen rahoitusjärjestelmän sekä hallituksen esityksen ympärille. Kehittämissiossa käytiin läpi Lappian talousohjauksen nykytilannetta ja siihen tarvittavia muutoksia prosessikaavion ja sisällönanalyysin avulla. Lappian talousohjauksen vaiheet avattiin ja sen eri toimintoja peilattiin tietoperustaan. Järjestelmiin tehtävät tarvittavat toimenpiteet ja niiden aikataulut koottiin lopuksi yhteen. Haastattelun ja havainnointien kautta pohdittiin myös mahdollisia rahoitusuudistuksen aiheuttamia ongelmia Lappian talousohjauksessa.

Rahoitusuudistus tulee aiheuttamaan useita käytännön muutoksia Lappian talousohjaukseen. Uusien tiedonsiirtojen rakentaminen eri järjestelmien välille on aloitettava jo keväällä 2025, ja lisäksi muutoksia on tarpeen tehdä myös tili-, kustannuspaikka- ja tunnisterakenteisiin. Uuden rahoitusjärjestelmän parempi ohjausvaikutus ja rahoituksen sekä resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen koulutusaloille riippuu myös koulutuksen järjestäjän saatavilla olevasta ajantasaisesta tiedosta. Kehittämistehtävän tuloksia voidaan hyödyntää täysimääräisesti Lappian talousohjausprosessin kehittämisessä, ja ne toimivat samalla askelmerkkeinä muutosten toteuttamiseksi järjestelmiin.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master of Business Administration (MBA)
Degree Programme in Accounting Development

Author: Marianne Sadinmaa

Title of thesis: The effects of vocational education's financing reform on the financial management of education provider. Case: Kemi-Tornionlaakso Municipal Education and Training Consortium Lappia.

Supervisor: Tuulia Tuomaala

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2024

Number of pages: 65 + 1 appendix

The financing system for vocational education is being reformed, and new law and regulations are scheduled to enter into force on 1 January 2026. The reform aims to simplify the financing model and improve its steering effect and predictability. The purpose of this development task was to identify the essential changes proposed to the financing system that have a significant impact on the financial management of Kemi-Tornionlaakso Municipal Education and Training Consortium Lappia. Lappia has a developed financial management process, which takes into account the current legislation on vocational education and its steering effect. As the financing system changes, Lappia must also change its financial management to meet the effectiveness goals and to provide a true picture of the financial situation of organization and its units in the new system.

The aim of this development task was to use a case study approach to understand the changes to be made to different phases of financial management in Lappia. The necessary measures had to be structured in advance so that they could be implemented in accounting and reporting systems before the start of 2026 budgeting process. The theoretical framework was built around organization's financial management, internal reporting, the current financing system for vocational education and government's proposal. In the development section, the current situation of Lappia's financial management and necessary changes to it were reviewed using a process diagram and content analysis. The phases of Lappia's financial management were opened up and its various functions were reflected in the theoretical framework. The necessary measures and their schedules were finally compiled. Through interview and observations, possible problems in financial management caused by the reform were also considered.

The financing reform will cause several practical changes to the financial management of Lappia. The construction of new data transfers between different systems must begin already in spring 2025, and in addition, changes will also need to be made to the structures of accounts and cost centers. Better steering effect and appropriate allocation of funding and resources to educational fields depend also on the information available to the education provider. The results of this development task can be fully utilized in developing financial management process in Lappia and implementing changes to accounting and reporting systems.

SISÄLLYS

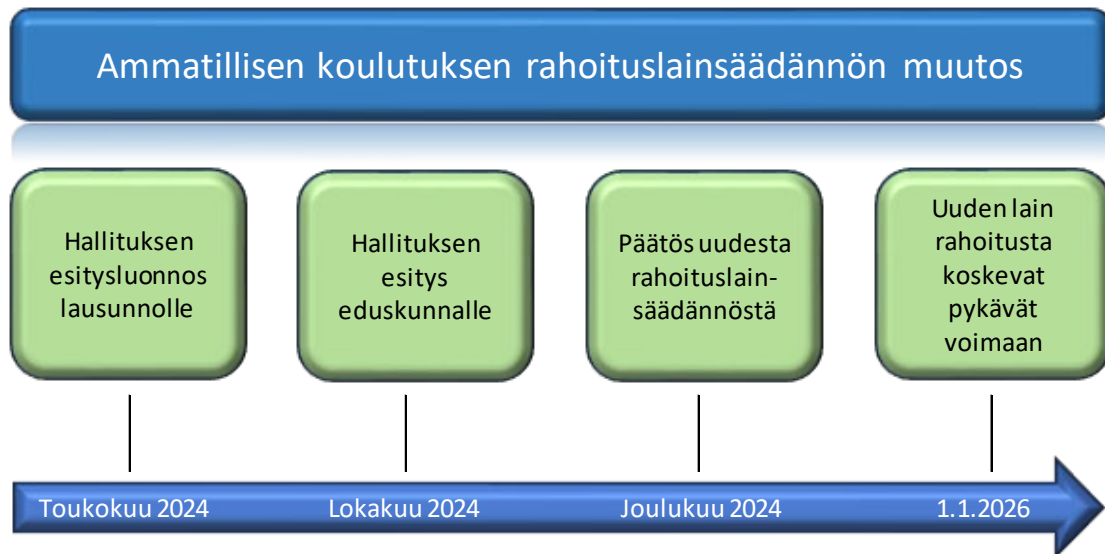
TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	6
1.1 Kehittämistehtävän tavoitteet ja rajaus	8
1.2 Toimeksiantajan esittely	9
1.3 Tutkimusongelmat	10
2 ORGANISAATION TALOUSOHJAUS	11
2.1 Ulkoinen ja sisäinen laskentatoimi	11
2.2 Laskennasta päätöksentekoon	12
2.3 Sisäisen raportoinnin merkitys talousohjauksessa	13
2.4 Toiminnan ohjaaminen ja suorituksen mittaus	15
3 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUSJÄRJESTELMÄ	16
3.1 Ammatillisen koulutuksen järjestäminen	16
3.2 Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä – nykytilanne	17
3.3 Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen	20
3.3.1 Hallituksen alkuperäisen esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset rahoitusjärjestelmään	21
3.3.2 Muutokset hallituksen esitykseen	24
3.3.3 Uudistuksen vaikutukset koulutuksen järjestäjien talouteen ..	26
4 LAPPIAN TALOUSOHJAUKSEN NYKYTILANTEEN KARTOITUS	28
4.1 Kehittämistehtävän metodologiset lähtökohdat	28
4.2 Tapaustutkimus lähestymistapana	29
4.3 Käytettävät tutkimusmenetelmät	31
4.4 Lappian talousohjauksen nykytilanne	33
4.4.1 Talousarvion laatiminen	33
4.4.2 Käyttötaloussuunnitelman laatiminen	36
4.4.3 Talouden toteumat kuukausittain	37
4.4.4 Opetushallituksen kustannustiedonkeruu	39
4.4.5 Mittaritiedot ja niiden seuranta	40

5	RAHOITUSUUDISTUKSEN AIHEUTTAMAT MUUTOKSET LAPPIAN TALOUSOHJAUKSEEN.....	42
5.1	Haastattelu rahoitusuudistukseen liittyvistä haasteista.....	42
5.2	Muutokset valtionosuusrahoituksen jakamiseen koulutusaloille.....	43
5.3	Muutokset vyörytyskustannusten jakamiseen koulutusaloille.....	46
5.4	Muutokset tilirakenteeseen.....	47
5.5	Muutokset kustannuspaikka- ja tunnisterakenteisiin.....	48
5.6	Muutokset mittaritietojen seurantaan.....	50
5.7	Havainnot rahoitusuudistuksen aiheuttamista ongelmista talousohjauksessa.....	51
5.8	Koonti talousohjaukseen tehtävistä muutoksista.....	53
6	POHDINTA.....	55
6.1	Kehittämistehtävän eettisyys.....	58
6.2	Kehittämistehtävän uskottavuus ja luotettavuus.....	60
	LÄHTEET.....	62
	LIITTEET.....	65

1 JOHDANTO

Ammatillinen koulutus on ollut jatkuvan muutoksen pyörteissä jo vuosikymmenen ajan. Rahoitusleikkaukset ovat pakottaneet koulutuksen järjestäjät vaikeisiin säästöratkaisuihin. Vuonna 2018 astui voimaan ammatillisen koulutuksen reformi ja sen myötä lainsäädäntöä ja rahoituksen perusteita uudistettiin. Valtionosuusrahoituksen jakamiseen otettiin opiskelijavuosirahoituksen rinnalle myös opiskelijoiden suoritteisiin perustuva rahoitus sekä vaikuttavuusrahoituksen perusteina käytettävät työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen sekä opiskelijapalautteet ja viimeisimpänä myös työpaikkapalautteet. Nykyistä rahoitusjärjestelmää on kritisoitu monimutkaiseksi sekä ohjausvaikutukseltaan ja ennakoitavuudeltaan heikoksi. Rahoitusjärjestelmää oltiin uudistamassa jo pari vuotta sitten, mutta silloinen hallituksen esitysluonnos sai niin paljon palautetta ja kritiikkiä, ettei valmistelu edennyt sen pidemmälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleva hallituksen esitysluonnos ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyvistä laeista annettiin lausunnonlehtoukokuussa 2024. Esitysluonnokseen jätettiin keskeisiltä sidosryhmiltä yhteensä 255 lausuntoa. Lopullinen tarkennettu ja lausuntojen perusteella päivitetty esitys annettiin eduskunnalle käsittelyyn lokakuussa 2024. Päätös uudesta rahoituslainsäädännöstä tulee todennäköisesti joulukuussa 2024, ja uuden lain rahoitusta koskevien pykäliden on tarkoitus astua voimaan 1.1.2026. (Eduskunta 2024, 5, 85.) Lainsäädännön etenemisen aikataulu on esitetty kuvassa 1. Uutta rahoituslainsäädäntöä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 2026 rahoitusta myönnettäessä.

KUVA 1. Ammatillisen koulutuksen rahoituslainsäädännön muutosaikataulu

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappiassa (myöh. Lappia) talousohjauksesta ja siihen liittyviä järjestelmiä on kehitetty vuosia, ja talousohjauksen prosessissa on huomioitu ammatillisen koulutuksen nykyinen lainsäädäntö ja sen tavoitteleva ohjausvaikutus. Valtionosuusrahoitusta on jaettu koulutusaloille samoilla perusteilla, joilla opetus- ja kulttuuriministeriö on sitä lainsäädännön mukaan Lappialle myöntänyt. Rahoitusjärjestelmän muuttuessa muuttuvat kuitenkin myös valtionosuuden myöntämisperusteet, mikä johtaa siihen, että näiden muutosten ohjausvaikutukset tulisi siirtää myös Lappian talousohjaukseen ja sen järjestelmiin.

Vuoden 2026 talousarviovalmistelu aloitetaan Lappiassa alkusyksystä 2025, jolloin tietojärjestelmien ja talousohjauksen tulisi tukea uuden rahoituslainsäädännön mukaista ohjausvaikutusta. Tässä kehittämistehtävässä käsitellään rahoitusjärjestelmän uudistuksen aiheuttamia toimenpiteitä talousohjaukseen toimeksi-antajan eli Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian näkökulmasta. Luvussa 2 käydään läpi organisaation talousohjauksesta teoreettisena viitekehyksenä erityisesti sisäisen raportoinnin osalta. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän nykytilannetta ja hallituksen esityksen keskeisiä muutosehdotuksia käsitellään luvussa 3. Kehittämistehtävän lähestymistapaan ja tutkimusmenetelmiin tutustutaan luvun 4 alussa, jonka jälkeen pureudutaan prosessikaavion ja sen analyysin kautta Lappian talousohjauksen nykytilanteeseen.

Rahoitusuudistuksen aiheuttamia muutoksia ja toimenpiteitä laskenta- ja raportointijärjestelmiin käydään prosessikaavion analyysin avulla läpi luvussa 5. Lisäksi pohditaan rahoitusuudistukseen liittyviä ongelmakohtia Lappian talousohjauksen näkökulmasta haastattelun ja havaintojen avulla. Luvussa 6 pohditaan lopuksi kehittämistehtävän johtopäätöksiä, omaa oppimista sekä kehittämistehtävän eettisyyttä ja luotettavuutta.

1.1 Kehittämistehtävän tavoitteet ja rajaus

Kehittämistehtävän aihe on hyvinkin ajankohtainen, ja se liittyy parhaillaan käynnissä olevaan ammatillisen koulutuksen rahoituslainsäädännön uudistamiseen. Kehittämistehtävässä tullaan arvioimaan rahoituslainsäädännön muutosten vaikutusta talousohjaukseen nimenomaan Lappian laskenta- ja raportointijärjestelmien näkökulmasta. Hallituksen esityksessä käsitellään myös lakia ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta sekä oppimisen tuen järjestelmän uudistamista, mutta ne rajataan tämän kehittämistehtävän ulkopuolelle. Lisäksi hallituksen vuodelle 2025 esittämät ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat rahoitusleikkaukset ja niiden vaikutukset eivät sisälly rahoitusjärjestelmän uudistukseen, joten niitä ei käsitellä kehittämistehtävässä.

Kehittämistehtävän tarkoituksena on tapaustutkimuksen avulla kartoittaa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmään esitetyistä muutoksista ne, joilla on olennaista vaikutusta Lappian talousohjaukseen sekä laskenta- ja raportointijärjestelmiin. Tavoitteena on prosessikaavion laatimisen, sisällönanalyysin, havainnoinnin sekä avoimen haastattelun avulla hahmottaa Lappian talousohjauksen eri vaiheisiin tehtävät muutokset, jotta tarvittavat toimenpiteet on jäsennelty valmiiksi ja toteutettavissa ennen vuoden 2026 talousarvioprosessin käynnistymistä. Kehittämistehtävän tulosten on tarkoitus toimia ikään kuin askelmerkkeinä ja työohjeena muutosten toteuttamiseksi järjestelmiin. Lopullinen päätös uudesta lainsäädännöstä ei ehdi tulla ennen kehittämistehtävän valmistumista, mutta talousohjaukseen tehtävät toimenpiteet tulee olla mietittynä toteutusta vaille valmiiksi jo vuoden 2025 keväällä.

Hallitusohjelman tavoitteena on selkeyttää nykyistä ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia ja samalla vahvistaa sen ohjausvaikutuksia. Rahoituslakiin tulevat muutokset tulee siirtää myös Lappian talousohjaukseen, jotta rahoitusmallin vaikuttavuudella olisi merkitystä koulutuksen järjestäjän toiminnassa, ja jotta kuntayhtymän ja sen yksiköiden taloudesta saataisiin oikea ja riittävä kuva uuden rahoitusjärjestelmän mukaisessa sääntelyssä.

1.2 Toimeksiantajan esittely

Kehittämistehtävän toimeksiantajana on Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia, joka tarjoaa ammatillista koulutusta Lapissa nuorille, aikuisille sekä työelämälle. Lappian toimipisteet sijaitsevat Kemissä, Torniossa, Tervolassa, Muoniossa ja Rovaniemellä. Opiskelijoita Lappiassa on noin 3 500 ja henkilöstöä yhteensä noin 340. Lappia-konserniin kuuluu myös Lappia-Koulutus Oy, Lappiahalli Oy sekä Lappian ammattiopintosäätiö. Lappia on Lapin koulutuksen järjestäjistä toiseksi suurin ja valtakunnan mittakaavassa 30 suurimman joukossa.

Koulutuskuntayhtymän jäsenkuntia ovat Simo, Kemi, Keminmaa, Tornio, Tervola, Ylitornio, Pello ja Muonio. Kuntayhtymän ylläpitämä oppilaitos Ammattiopisto Lappia sekä kuntayhtymän tytäryhtiö Lappia-Koulutus Oy tarjoavat mm. perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta, oppisopimus- ja työvoimakoulutusta, lupa-, pätevyys- ja korttikoulutuksia, henkilöstön osaamiskartoituksia sekä asiakaskohtaisesti räätälöityjä koulutusratkaisuja. Lappia-Koulutus Oy omistaa myös Lappia Autokoulun. (Lappia 2024a.)

Koulutuskuntayhtymän korkein päättävä elin on yhtymävaltuusto, joka koostuu kuntayhtymän jäsenkuntien luottamushenkilöistä. Niin ikään luottamushenkilöistä koostuva yhtymähallitus johtaa, ohjaa sekä kehittää kuntayhtymän toimintaa hallitukselle tehtyjen esitysten pohjalta. Koulutuskuntayhtymän ja ammattiopiston toimintaa johtaa, suunnittelee ja valvoo kuntayhtymän johtaja/rehtori. Muita luottamuselimiä ovat myös henkilöstötoimikunta, yhteistyötoimikunta sekä tarkastuslautakunta. (Lappia 2024b.)

1.3 Tutkimusongelmat

Jokainen tutkimus alkaa kysymyksellä, johon ei ole saatavilla valmista vastausta. Tutkimuskysymys valitaan huolellisesti ja perustellaan selkeästi ja tarkasti. Tutkimusongelman määrittely voi olla haastavaa, mutta sitäkin tärkeämpää ratkaisun löytämisen kannalta. Jos tutkimuskysymys jää epätarkaksi, se voi johtaa tutkimuksen kannalta turhan ja tarpeettoman aineiston keräämiseen ja vaikeuttaa tutkimusongelman ratkaisemista. Tutkijan tulee myös muotoilla tutkimuksen tarkoitus, ja kuka tutkimuksen tuloksista voisi hyötyä. (Aityan 2022, 75.) Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä määritellä yhdestä kolmeen keskeistä tutkimuskysymystä. Kysymykset tulee muotoilla siten, että niihin pystyy tutkimuksella vastaamaan. (Leavy 2017, 128.)

Kehittämistehtävän keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä vaikutuksia ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksella on Lappian talousohjaukseen?
2. Mitä toimenpiteitä ja millaista kehittämistyötä muutokset aiheuttavat laskenta- ja raportointijärjestelmiin?
3. Aiheuttaako uudistus jotain ongelmia, joita talousohjauksessa ei välttämättä voida ottaa huomioon?

2 ORGANISAATION TALOUSOHJAUS

2.1 Ulkoinen ja sisäinen laskentatoimi

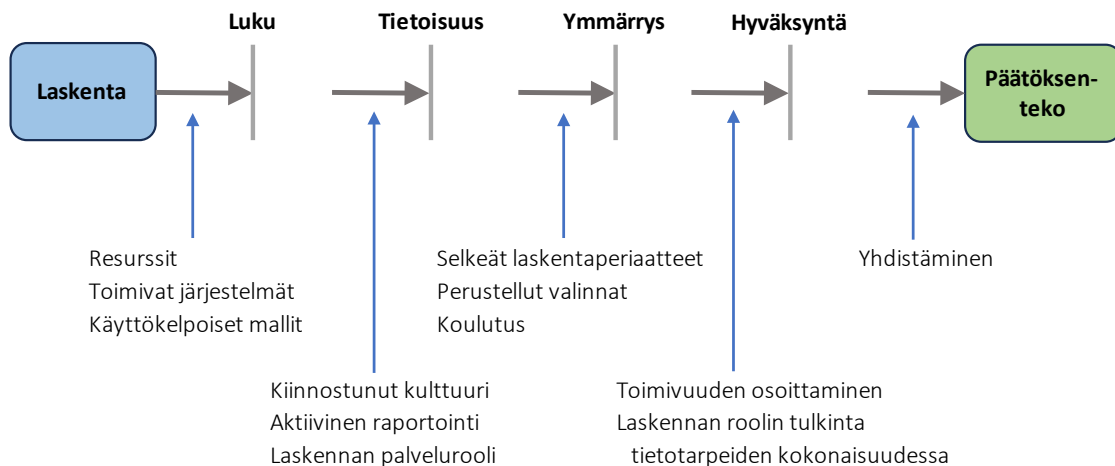
Kehittynyt talousohjaus ja luotettava kustannuslaskenta kuuluvat organisaation johtamista tukevan taloushallinnon ytimeen. Ilman niitä yrityksen on vaikea menestyä taloudellisesti kestäväällä tavalla. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Peltinen 2017, 3.)

Laskentatoimen tehtävänä on tuottaa tietoa yrityksen päätöksentekijöiden tueksi sekä huolehtia myös siitä, että yrityksen sidosryhmät, kuten omistajat, rahoittajat ja asiakkaat, saavat tietoa yrityksen toiminnasta ja siinä menestymisestä. Laskentatoimi jaetaan ulkoiseen ja sisäiseen laskentatoimeen (kuva 2). Ulkoinen laskentatoimi tuottaa lähinnä lakisääteisen velvoitteen mukaista tietoa yrityksen sidosryhmiä varten, kun taas sisäisen eli johdon laskentatoimen tehtävänä on toimia ikään kuin organisaation sisäisenä palvelutoimintona ja tukea yrityksen päätöksentekoa. Johdon laskentatoimessa käytetään tiettyjä hyväksytyjä periaatteita ja laskennan rakenteita mm. kustannusten ja kannattavuuksien laskentaan sekä budjetointiin. (Suomala, Manninen & Lyly-Yrjänäinen 2018, luku 1.1–1.2.)

	Johdon laskentatoimi	Ulkoinen laskentatoimi
Olemassaolon peruste	Päätöksenteon tukeminen, käytännön hyödyllisyys	Lakisääteinen velvoite (mm. kirjanpitolaki ja -asetus)
Keskeiset tuotokset	Erilaiset kustannus- ja kannattavuustarkastelut, mittarit ja mittaristot	Kirjanpito, tuloslaskelma ja tase
Asiakas	Yrityksen päätöksentekijät	Yrityksen päätöksentekijät ja ulkoiset sidosryhmät
Laskennan pääkohteet	Mikä tahansa, usein tuote tai asiakas, tietty projekti	Juridinen yrityskokonaisuus (entiteetti)
Resursointi	Nimetyt henkilöt ja monet omaan toimeensa liittyen	Nimetyt henkilöt, täsmälliset vastuut
Aikasuuntautuminen	Tulevaisuus (mitä voisi tapahtua), nykyisyys (missä ollaan nyt) ja menneisyys (mitä on tapahtunut)	Päättynyt kausi eli menneisyys ja nykyhetki
Keskeinen tietolähde	Kirjanpito, yrityksen toiminnanohjausjärjestelmä, asiakastietojärjestelmä	Kirjanpidon osalta tositteet liike-tapahtumista, tuloksenlaskennan osalta kirjanpito

KUVA 2. Laskentatoimen pääalueiden vertailua (Suomala ym. 2018, luku 1.1)

hyödyntää eri käyttötarkoituksiin. Kuvassa 4 tarkastellaan johdon laskentatoimea organisaatiossa vaikuttavana sosiaalisena ilmiönä. Yrityksen laskennan tuottama informaatio tarvitsee tuekseen ymmärrystä oletuksista, valinnoista ja reunaehdoista, jotta saatuun informaatioon voidaan luottaa. Jos lukujen taustatekijöitä ei ymmärretä, voidaan helposti vetää vääriä tulkintoja tai johtopäätöksiä. (Suomala ym. 2018, luku 3.1–4.7.)

KUVA 4. Informaation tuottamisesta päätöksentekoon (Suomala ym. 2018, luku 4.7)

2.3 Sisäisen raportoinnin merkitys talousohjauksessa

Sisäisen raportoinnin merkitys organisaatioissa on vahvistunut digitalisaation sekä talustilanteiden vaihteluiden ja ennustettavuuden haasteellisuuden myötä. Toimiva sisäinen raportointi tukee yrityksen toimintaa ja strategian toteuttamista, ja se perustuu huolellisesti suunniteltuihin laadukkaisiin perustietoihin. Perustietoja tuotetaan pääasiassa yrityksen omista lähdejärjestelmistä, mutta raportointiin voidaan tuoda käytännössä mitä tahansa sisäistä tai ulkoista ei-taloudellista tietoa, kuten liiketoiminnan määrätietoja. Keskeinen tietolähde voi tällöin olla esimerkiksi jokin operatiivinen järjestelmä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 190, 197.)

Talousohjauksella analysoidaan ja ennustetaan organisaation toiminnan taloudellista tilaa ja seurataan strategisten mittareiden kehitystä johdon toiminnan tukena. Talousohjauksen raportointiin kuuluvat keskeisenä osana mm. taloudelliset

tavoitteet eli budjetit, kuukausittainen talousraportointi ja eri tarpeisiin tuotettava kustannus- ja kannattavuuslaskenta. Sisäistä tulosraportointia tuotetaan merkittävästi laajemmassa ja yksityiskohtaisemmassa mittakaavassa kuin mitä vastaava raportointia tehdään yrityksen ulkopuolelle. Sisäisessä raportoinnissa otetaan huomioon yrityksen organisaatio- ja vastuurakenne. Taloudellista tulosta sekä muita avainlukuja seurataan esimerkiksi tulos- ja kustannusyksiköittäin, palvelualueittain tai asiakasryhmittäin. Yrityksen johto, hallitus, kustannuspaikavastaavat ja projektipäälliköt käyttävät taloushallinnon sisäisen laskennan raportteja mm. päätöksentekoon, liiketoiminnan ohjaukseen sekä kulujen ja budjetin seuraamiseen. Ulkoinen raportointi perustuu usein lakeihin ja säädöksiin, mutta sisäisen raportoinnin yritys voi rakentaa vapaasti omien tarpeidensa mukaan. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 190–198.)

Digitalisoitumisen myötä taloustietoa on mahdollista jakaa tehokkaasti ja automatisoidusti esimerkiksi raporttiportaaleissa, antamalla käyttäjille pääsy raportointijärjestelmään tai jakamalla raportit sähköpostitse. Raportoinnista saadaan paras hyöty irti, kun käyttäjä pääsee ajasta ja paikasta riippumatta kiinni raportointijärjestelmään, jossa hänellä on mahdollisuus porautua erilaisiin raporttinäkyelmiin haluamallaan tavalla. Käyttäjän on oleellista tietää kuitenkin raportin tietojen valmiustaso, eli onko esimerkiksi kausi suljettu. Käyttäjille luodaan raportointijärjestelmään käyttöoikeudet, joiden perusteella rajoitetaan kunkin käyttäjän pääsyä tietoihin tai näkymiin. Raportit jaetaan staattisiin ja dynaamisiin, joista staattiset kuten tulos- ja taseraportit, ajetaan aina tietyssä formaatissa tietyillä parametreilla muuttuvan tekijän ollessa esim. raportointikuukausi. Dynaamisia raportteja taas voidaan muokata muuttuvien parametrien kuten eri dimensioiden avulla (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 191–192.)

Kannattavuusraportoinnissa määritellään mitä kustannuksia, vyörytyksiä ja yhteisiä kuluja kullekin yksikölle kohdistetaan. Nämä kohdistukset on hyvä automatisoida järjestelmiin, jotta manuaalisilta virheiltä välttyttäisiin ja kannattavuus eri yksiköiden välillä olisi näin ollen vertailukelpoinen. Tulosten hyödynnettävyyden vuoksi myös yhteisten kuluvyörytysten jakoperusteiden tulee olla oikeita, ymmärrettyjä ja perusteltuja. Kirjanpidossa käytetyt dimensiot, niiden pakollisuus ja kirjausohjeet ovat olennaisen tärkeitä sisäisen laskennan raporttien luotettavuuden

ja käyttökelpoisuuden takaamiseksi. Monissa organisaatioissa liiketoiminta on jatkuvassa muutoksessa, jolloin raportoinnin on pysyttävä muuttuneiden tarpeiden mukana. Muutosten tekeminen onnistuu parhaiten silloin, kun organisaatorakenteita ja hierarkioita voidaan hallita raportointijärjestelmässä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 198.)

2.4 Toiminnan ohjaaminen ja suorituksen mittaus

Laskentatoimi tarjoaa yrityksen toiminnanohjaukseen ja päätöksentekoon lukuisia työkaluja. Budjetit ovat tietyille ajanjaksoille laadittavia rahamääräisiä toimintasuunnitelmia, joita laaditaan joko koko yrityksen tasolle tai organisaation eri osille. Vastuuhenkilöt sitoutuvat budjetissa sovittuihin tavoitteisiin, jotka koordinoivat koko organisaation toimintaa kohti kokonaistavoitteita. (Suomala ym. 2018, luku 7.1.)

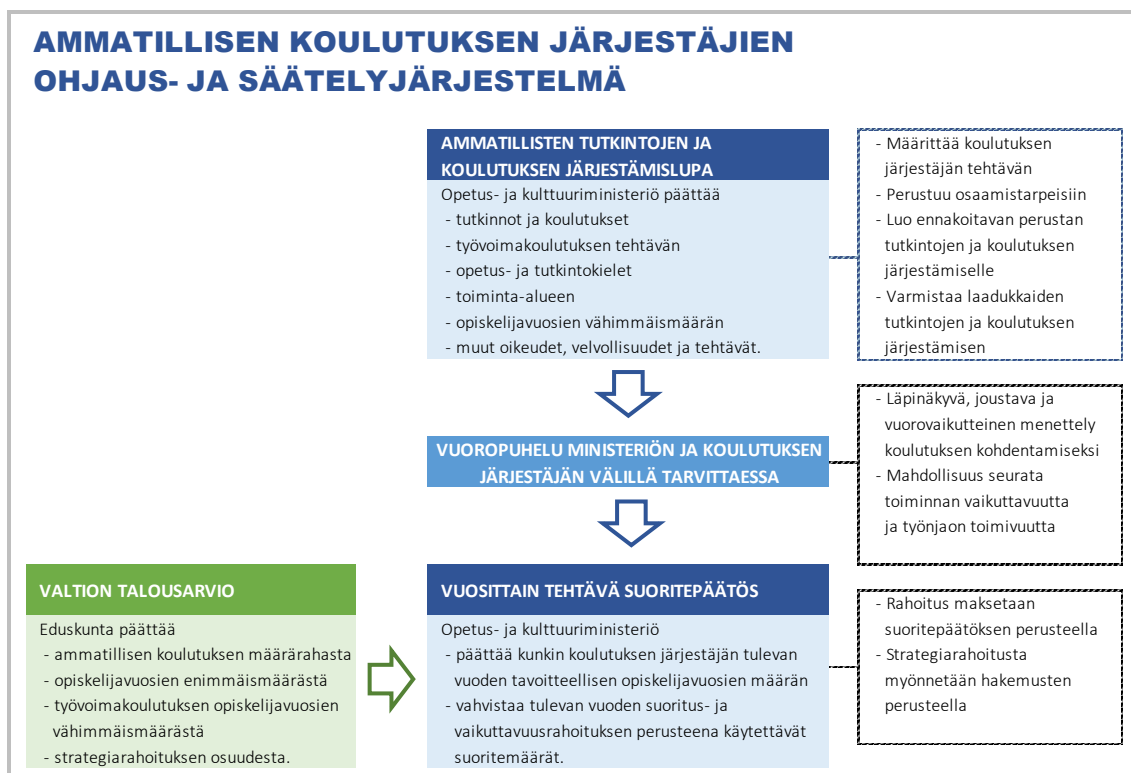
Organisaation onnistumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä mitataan suorituksen mittauksella (performance measurement), jossa käytetään rahamääräisten mittareiden lisäksi myös ei-rahamääräisiä laadullisia tai määrällisiä mittareita. Määrällinen mittaaminen antaa käsityksen toiminnan laajuudesta, kun taas laadullisella mittaamisella arvioidaan esimerkiksi toiminnan vaikutuksia. (Suomala ym. 2018, luku 7.1.)

Hyvin jäsennellyt mittarit mahdollistavat julkisella sektorilla toimivan organisaation määrittelemään tavoitteensa, seuraamaan kehitystään ja tuottamaan läpinäkyvää raportointia tuloksistaan. Afayah (2024, 315–316) toteaa tutkimuksessaan, että mittarit auttavat myös kehittämään päätöksentekoprosesseja ja jakamaan resursseja paremmin sekä myös ylläpitämään yksiköiden vastuuta, jotta organisaatio ylittää tavoitteisiinsa. Tutkimus osoittaa myös sen, että monimutkaiset tai huonosti suunnitellut mittarit voivat lopulta johtaa jopa informaation väärään tulkintaan. Julkisen sektorin organisaatioiden tulisikin huolehtia, että toiminnan mittarit ovat selkeitä, olennaisia sekä linjassa organisaation strategisten tavoitteiden kanssa. (Afayah 2024, 315–316.)

3 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUSJÄRJESTELMÄ

3.1 Ammatillisen koulutuksen järjestäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ammatillista koulutusta järjestämislupasäätelyllä, lainsäädännöllä sekä rahoitusohjauksella (kuva 5). Ministeriön myöntämän järjestämisluvan puitteissa koulutuksen järjestäjät vastaavat oman toiminta-alueensa ammatillisen koulutuksen tarjonnasta, järjestämisestä sekä ylläpitämisestä toimipisteistä. Vuoden 2025 alussa ammatillisia koulutuksen järjestäjiä on Suomessa 134, joista kuntayhtymiä on 33. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024a.) Ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettäviä tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot sekä erikoisammattitutkinnot, joiden lisäksi järjestetään myös tutkintokoulutukseen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta ja muuta ammatillista koulutusta. (Vipunen 2024.)

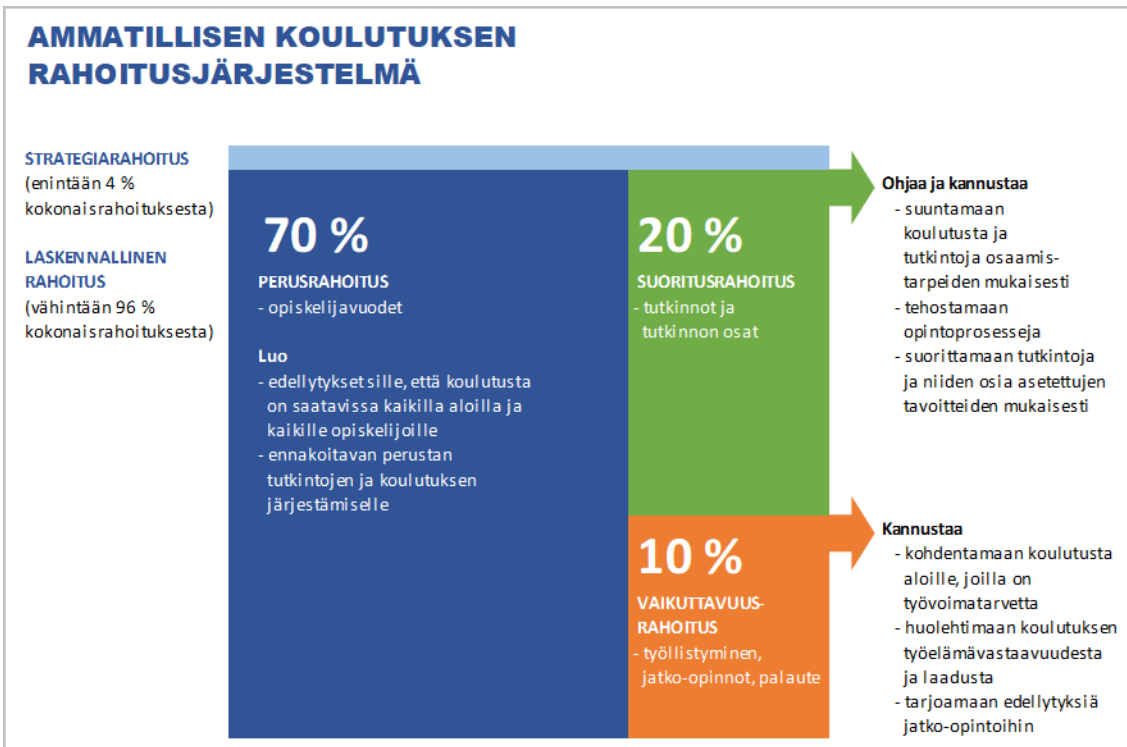

KUVA 5. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ohjaus- ja säätelyjärjestelmä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024a)

3.2 Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä – nykytilanne

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtion talousarvion puitteissa ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta noin 2,1 miljardia euroa vuosittain. Rahoitus myönnetään laskennallisin perustein tällä hetkellä voimassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (957/2017) sekä ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (1244/2020) mukaisesti. Rahoitus on yleiskatteellista, eli koulutuksen järjestäjä saa itse päättää saadun rahoituksen kohdentamisesta. Koulutuksen järjestäjälle myönnetty rahoitus koostuu perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta, joiden määrä perustuu koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteelliseen osuuteen kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024b.) Jokainen koulutuksen järjestäjä saa siis rahoitusta sen mukaan, minkä verran suoritteita jokaisen rahoitusosion sisällä määriteltäisiin rahoituksen perusteisiin on kertynyt suhteessa muihin koulutuksen järjestäjiin.

Kuvassa 6 on avattu ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän kokonaisuutta pääpiirteittäin. Perusrahoitus muodostaa valtaosan eli 70 % ammatillisen koulutuksen laskennallisesta rahoituksesta, ja sen myöntäminen perustuu koulutuksen järjestäjille asetettuihin tavoitteellisiin opiskelijavuosiin sekä pieneltä osin harkinnanvaraisiin korotuksiin. Jokainen koulutuksen järjestäjä tekee vuosittain oman esityksensä tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka tekee siitä päätöksen valtion talousarvion puitteissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024b.) Tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotetaan kaksi vuotta ennen varainhoitovuotta toteutuneiden opiskelijavuosien painoker-toimella. Varainhoitovuodella tarkoitetaan valtion tilikautta, joka on kalenterivuosi. Esimerkiksi vuoden 2025 valtionosuuspäätöstä myönnettäessä käytetään perusrahoituksessa vuoden 2023 opiskelijavuosimääriä. Opiskelijavuodessa on 365 päivää, joita käytetään rahoituksen perusteena opiskelijan opiskelun alkamispäivästä opiskeluoikeuden päättymiseen asti. Toteutuneita opiskelijavuosia painotetaan erilaisilla kertoimilla, joilla huomioidaan mm. tutkintokohtaiset kustannuserot, eri tutkintotyytit, erityinen tuki sekä majoitus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 14–15.)

KUVA 6. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024b)

Suoritusrahoituksen osuus on 20 %, ja se perustuu suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien osaamispisteiden määrään. Suoritusrahoituksesta noin 70 % koostuu osaamispisteisiin perustuvasta rahoituksesta ja 30 % suoritettuihin tutkintoihin perustuvasta rahoituksesta. Suoritusrahoitus määräytyy kaksi vuotta ennen varainhoitovuotta suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden sekä tutkintojen perusteella. Osaamispisteitä ja tutkintoja painotetaan myös tutkintojen kustannusryhmien, tutkintotyyppien sekä erityisen tuen järjestämisen kertoimilla. Tutkintoja painotetaan lisäksi porrastetusti sen mukaan, onko tutkinnon suorittaneella aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillista tai korkeakoulussa suoritettua tutkintoa vai ei. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 18–19.)

Vaikuttavuusrahoitus (10 %) perustuu tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden opiskelijoiden työllistymiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen sekä opiskelija- ja työelämäpalautteisiin. 7/10 vaikuttavuusrahoituksesta myönnetään työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella, 3/20 opiskelijapalautteen ja 3/20 työelämäpalautteen perusteella. Työllistyneisiin tai jatko-opintoihin siirtyneisiin lasketaan mukaan ne henkilöt, jotka ovat suorittaneet tutkinnon tai tutkinnon osan

kolme vuotta ennen varainhoitovuoden alkamista päättyneenä vuonna, ja ovat työelämässä tai suorittavat jatko-opintoja korkeakoulussa kaksi vuotta ennen varainhoitovuoden alkamista päättyneen vuoden lopussa. Työllistymistä ja jatko-opiskelua painotetaan vielä kaksinkertaisesti sen mukaan, jos tutkinnon tai tutkinnon osia suorittanut henkilö ei ole ollut työelämässä ennen koulutuksen alkamista. Opiskelijapalautetta kerätään ammatillisen tutkintokoulutuksen aloittaneilta ja tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaneilta opiskelijoilta. Työelämäpalautetta kerätään työpaikkakyselynä oppi- tai koulutussopimustyöpaikan edustajalta ja työpaikkaohjaajakyselynä vastuulliselta työpaikkaohjaajalta. (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista 1244/2020, 12–19 §.)

Laskennallisen rahoituksen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää koulutuksen järjestäjille strategiarahoitusta, jonka osuus on ollut viime vuosina enää marginaalinen, alle 1 %. Rahoituksella on tuettu mm. koulutuksen järjestäjien digitalisaatiokyvykkyyden vahvistamista, toiminnan laadun ja tehokkuuden kehittämistä sekä ammattitaitokilpailujen järjestämistä. Strategiarahoituksen haku- ja myöntämismenettelyä sekä rahoituksen käytön seuranta on pidetty sekä koulutuksen järjestäjien että ministeriön puolelta raskaana ja aikaa vievänä prosessina, jonka ohjausvaikutus on jäänyt verrattain heikoksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 20.)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmällä pyritään ohjaamaan ja kannustamaan koulutuksen järjestäjiä suuntamaan toimintaansa ja tehostamaan prosessejaan. Esimerkiksi suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksessa käytetyillä kertoimilla painotetaan vailla tutkintoa olevien opiskelijoiden suorittamia ammatillisia tutkintoja tai työttömänä olleiden työllistymistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024b.) Nykyisen rahoitusjärjestelmän ohjausvaikutuksia on kuitenkin kritisoitu, eikä niillä ole saavutettu ammatilliselle koulutukselle asetettuja tavoitteita. Lukuisten painojen ja korotuskertoimien vuoksi myös koulutuksen järjestäjät kokevat rahoitusjärjestelmän monimutkaiseksi ja rahoituksen ennakoitavuuden heikoksi. Useiden kertoimien merkitys on sekä kokonaisuuden että koulutuksen järjestäjän kannalta vähäinen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 10–15.) Lisäksi suoritepäätösten

perusteina käytetään suhteellisen vanhaa kahden-kolmen vuoden takaista tietoa opiskelijavuosi- ja suoritetilastoista sekä työllistymisestä.

Rahoitusjärjestelmän uudistuessa lähes kaikki painotus- ja korotuskertoimet ovat muuttumassa, kuten myös eri rahoitusosioiden suhteelliset osuudet. Nykyisen rahoitusmallin sekä hallituksen esityksessä ehdotetun mallin olennaisia muutoksia vertaillaan kappaleen 3.3.1 kuvassa 7 ja kappaleen 3.3.2 kuvassa 8.

3.3 Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen

Hallituksen esitysluonnos laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi julkaistiin lausuntopalvelussa 3.5.2024. Esitysluonnoksessa ehdotettiin muutettavaksi lakia ammatillisesta koulutuksesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä ehdotettiin säädettäväksi laki koskien ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilua. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta on tarkoitus astua voimaan 1.1.2026, ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 2026 rahoitusta myönnettäessä. Lain vahvistamisen jälkeen opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelea keväällä 2025 asetusmuutokset, joita käytetään vuoden 2026 rahoituksen myöntämisen perusteena. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 1, 67.)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia on tarkoitus uudistaa siten, että sillä kannustetaan opiskelijoita suorittamaan opintoja, valmistumaan sekä työllistymään tai siirtymään jatko-opintoihin valmistumisen jälkeen. Uudistuksella on tarkoitus yksinkertaistaa rahoitusmallia ja parantaa sen ohjausvaikutusta vähentämällä painotus- ja korotuskertoimia ja keskittämällä ne ainoastaan opiskelijavuosirahoitukseen. Lisäksi vaikuttavuusrahoituksen seuranta on tarkoitus ajantasaistaa. Rahoitusmallilla kannustetaan koulutuksen järjestäjiä tarjoamaan tutkintoja pienempiä kokonaisuuksia, joiden tavoitteena on vastata jatkuvaan oppimiseen ja työvoimatarpeeseen nopeammin. Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallilta on toivottu selkeyttä ja yksinkertaisuutta. Koulutuksen järjestäjien kannalta rahoituksen tulisi olla myös hyvin ennakoitavissa, jotta toimintaa voidaan pitkäjänteisesti kehittää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 4, 26.)

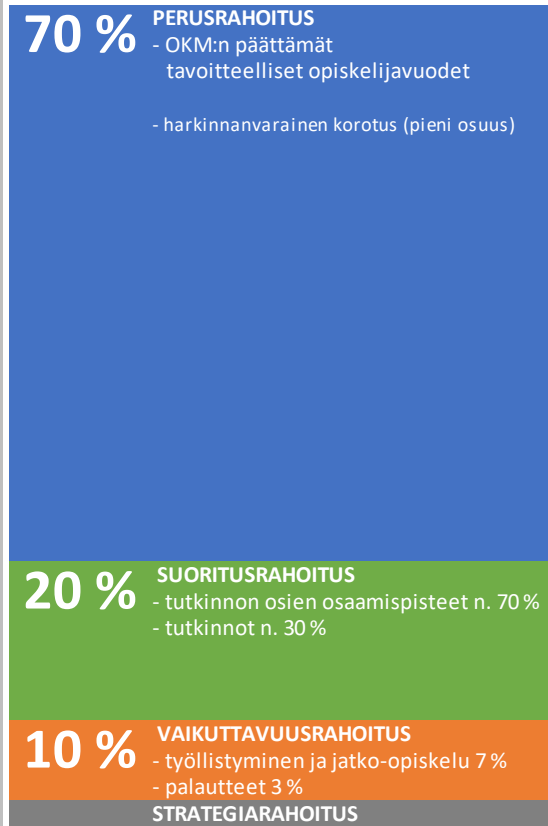
3.3.1 Hallituksen alkuperäisen esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset rahoitusjärjestelmään

Ammatillisen koulutuksen määräraha tulisi jatkossa koostumaan laskennallisesta toteumiin perustuvasta perusrahoituksesta sekä harkinnanvaraisesta rahoituksesta, ilman tavoitteellisten opiskelijavuosien hakua ja niiden kohdennuksesta päättämistä. Perusrahoituksen harkinnanvaraista korotusta tai valtionavustuksina jaettua strategiarahoitusta ei jatkossa enää jaettaisi lainkaan. Laskennallinen perusrahoitus muodostuisi seuraavista rahoitusosuuksista (kuva 7):

- toteutuneet opiskelijavuodet, joiden osuus olisi 50 % (nykyisin 70 %)
- suoritettut tutkinnon osat ja tutkinnot, joiden osuus olisi 30 % (nykyisin 20 %)
- valmistuneiden työllistyminen ja jatko-opiskelu, joiden osuus olisi 18 % (nykyisin 7 %)
- opiskelija- ja työelämäpalaute, joiden osuus olisi yhteensä 2 % (nykyisin yht. 3 %)

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUSJÄRJESTELMÄ

NYKYINEN RAHOITUSMALLI

EHDOTETTU RAHOITUSMALLI

KUVA 7. Ammatillisen koulutuksen nykyisen rahoitusmallin ja hallituksen esityksen vertailu rahoitusosioittain (Eduskunta 2024, 31–36)

Toteumat kerättäisiin kahden varainhoitovuotta edeltävän heinäkuun 1. päivän ja kesäkuun 30. päivän ajanjaksolta, ja näiden ajanjaksojen keskiarvoa käytettäisiin rahoituksen perusteena. Eli esimerkiksi vuoden 2026 valtionosuuspäätöstä myönnettäessä toteutuneet opiskelijavuosi- ja suoritustiedot otettaisiin ajalta 1.7.2023–30.6.2025. Painotus- ja korotuskertoimia karsittaisiin ja ne keskitettäisiin pelkästään opiskelijavuosirahoitukseen. Toteutuneita opiskelijavuosia painotettaisiin jatkossa seuraavilla kertoimilla:

- eri tutkintojen ja valmentavan koulutuksen kustannusryhmät
- opiskelijan lähtötaso
- vaativan erityisen tuen järjestäminen
- majoituksen järjestäminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 28.)

Jatkossa järjestämisluvassa olisi määrätty rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijavuosien enimmäismäärä, joka koskisi jatkuvaa oppimista, mutta ei oppivelvollisuuden piirissä olevia opiskelijoita. Opiskelijavuosien enimmäismäärä rajoittaisi koulutuksen järjestäjän rahoituksen järjestämisluvan mukaiseen tasoon neljäksi vuodeksi kerrallaan 1.1.2026 alkaen. Alkuperäisessä esitysluonnoksessa tutkintojen kustannusryhmiä olisi nykyisen rahoitusmallin mukaisesti viisi. Opiskelijan lähtötason painokertoimessa olisi tarkoitus ottaa huomioon perusasteen päättötodistuksen arvosanoja sekä mahdollisia opiskelunvalmiuksiin vaikuttavia tekijöitä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 57, 64.)

Alkuperäisessä esitysluonnoksessa uudesta rahoitusmallista poistuisi perus- ja suoritusrahoituksessa käytetty tutkintotyypikerroin, jolla on alennettu ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitusta opiskelijamaksujen perimismahdollisuuden vuoksi. Lisäksi korotuskertoimet koskien erityistä tukea, opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja, oppivelvollisuutta ja työvoimakoulutusta poistuisivat. Muuna ammatillisena koulutuksena toteutettava ammatillista osaamista syventävä tai täydentävä koulutus sekä henkilöstökoulutus poistuisivat rahoituksesta, eikä näitä voisi enää jatkossa järjestää osana ammatillista koulutusta. Myös vankilaopetuksen kerroin poistuisi, mutta sen rahoitus siirrettäisiin osaksi harkinnanvaraista rahoitusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 17, 28–32.)

Suoritettuja tutkintoja painotettaisiin tutkinnon suorittajan perusasteen jälkeiseen koulutukseen perustuvalla kertoimella. Toisin sanoen, tutkinnosta ei maksettaisi rahoitusta lainkaan, jos opiskelijalla on perusasteen jälkeinen tutkinto suoritettuna. Muutos ei olisi kuitenkaan merkittävä, sillä jatkossa tutkinnon osien osaamispisteistä maksettavan rahoituksen osuuden arvioidaan entisestään kasvavan. Osaamispisteet otettaisiin rahoituksessa kuitenkin huomioon pohjakoulutuksesta riippumatta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 32, 64.)

Valmistuneiden työllistymisestä ja jatko-opintoihin siirtymisestä maksettavasta rahoituksesta poistuisi sekä järjestäjäkohtainen kerroin että alueellisia työllisyyseroja kompensoiva aluekerroin. Lisäksi työllisyysmittaria uudistettaisiin ja työllistymistä tarkasteltaisiin pidemmällä ajanjaksolla. Jatkossa työllistymisen ja jatko-opiskelun perusteella rahoitusta saisi vain ennen koulutusta ei-työllisinä olleista.

Työllistymisen painoarvon lisääntyminen rahoituksessa kasvaisi entisestään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 32–33.)

Harkinnanvarainen rahoitus sisältäisi jatkossa nykyisen strategiarahoituksen sekä lisätalousarviot, ja se olisi edelleen osa yleiskatteellista valtionosuusrahoitusta. Rahoitus kohdennettaisiin jatkossa mm. eduskunnan päättämiin lisäyksiin, strategiseen kehittämiseen, välttämättömistä tarpeista aiheutuviin korotuksiin sekä edellisen vuoden oikaisuihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 28–30.)

3.3.2 Muutokset hallituksen esitykseen

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi keskeisiltä sidosryhmiltä lausuntoja hallituksen esitysluonnoksesta 6.5.–16.6.2024. Luonnokseen annettiin yhteensä 255 lausuntoa, joissa rahoitusjärjestelmään esitettyjä muutoksia ja niiden tavoitteita kannatettiin laajasti. Järjestelmän muuttaminen enemmän tutkinnon osiin ja tutkintoihin sekä työllistymiseen ja jatko-opiskeluun painottuvaksi sai kannatusta. Rahoitusmallin yksinkertaistamista painotus- ja korotuskertoimia vähentämällä kannatettiin yleisesti, kuten myös opiskelijavuosirajausta muiden kuin oppivelvollisten osalta. Palautteista nousi esille kuitenkin huoli aikuiskoulutuksen asemasta ja koulutuksen vastaamisesta työelämän tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjät toivoivat myös rahoitukseen laskentamalleja, jotta tulevaa valtionosuuden määrää on mahdollista ennakoida paremmin. (Eduskunta 2024, 58.)

Hallituksen esitykseen tehtiin annettujen palautteiden perusteella muutoksia koskien muuta ammatillista koulutusta, jota saisi vielä järjestää kolmen vuoden siirtymäajalla. Esitystä muutettiin myös siten, että ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksissa olisi jatkossakin mahdollista periä opiskelijamaksuja, ja näin ollen näiden koulutusten rahoitusta alentava tutkintotyypikerroin säilyisi opiskelijavuosirahoituksessa. Lisäksi ylioppilastutkinnon suorittaneet rinnastettaisiin myös jatkossa ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oleviin tutkinnosta saatavassa rahoituksessa. (Eduskunta 2024, 58–59.)

Palautteiden perusteella eniten kritiikkiä sai tutkintojen kustannusryhmiin esitetyt muutokset koskien tutkintojen sijoittamista ryhmiin sekä niiden painokertoimia. Palaute kohdistui erityisesti maa- ja metsätalouden tutkintojen alhaisiin

kustannusryhmäkertoimiin, mihin myös Lappian laatimassa lausunnossa annettiin palautetta. Lausuntojen perusteella laskentaperusteasetusta muutettiin hallituksen esitykseen siten, että tutkintokoulutuksen viidestä kustannusryhmästä siirryttäisiinkin seitsemään kustannusryhmään, jolloin tutkintojen kustannusvastavuus huomioitaisiin rahoituksessa paremmin. Kustannusryhmien kertoimet ja tutkintojen sijoittuminen ryhmiin perustuvat Opetushallituksen keräämiin kustannustietoihin vuodelta 2022. Lain vahvistamisen jälkeen rahoitusperusteasetus valmisteltaisiin kevään 2025 aikana, jolloin asetukseen päivitetäisiin ajantasaiset painotus- ja korotuskertoimet vuoden 2023 kustannustiedonkeruun pohjalta. (Eduskunta 2024, 60, 84–85.)

Hallituksen esitykseen oli tarkennettu uuden lähtötasokertoimen käyttöönottoa. Opiskelijavuosiin perustuvasta rahoituksesta 1/5 myönnettäisiin opiskelijan lähtötason painokertoimien perusteella ja 4/5 muiden paino- ja korotuskertoimien perusteella. Lähtötasoon perustuvan rahoituksen tavoitteena on, että mahdollisimman moni lähtökohdista riippumatta hankkisi koulutuksen ja työllistyisi. Mitä heikommilla arvosanoilla opiskelija tulee ammatilliseen koulutukseen, sitä enemmän opintojen edistämiseen tarvitaan panostusta ja kustannuksia, ja sitä korkeampi olisi lähtötasokerroin. On olemassa myös suurempi riski, että opinnot keskeytyvät, jolloin sekä tutkinnosta että työllistymisestä saatava rahoitus jäisi saamatta. Lähtötasokriteeri muodostettaisiin oppivelvollisten osalta peruskoulun päättötodistuksen arvosanojen keskiarvon perusteella ja muiden osalta pohjakoulutustiedon perusteella. (Eduskunta 2024, 79, 83.)

Lausuntopalautteiden perusteella muutettu hallituksen esitys annettiin eduskunnalle käsiteltäväksi 10.10.2024. Kuvassa 8 on vertailtu edellä esitettyjen nykyisen rahoitusmallin sekä hallituksen lopullisessa esityksessä ehdotetun rahoitusmallin olennaisimpia eroja paino- ja korotuskertoimien osalta. Kertoimien määrä tulisi jonkin verran vähenemään etenkin niiden tekijöiden osalta, joiden merkitys rahoituksessa on vähäinen. Toisaalta taas lähtötasokertoimien käyttöönotto tulisi monimutkaistamaan uutta rahoitusmallia. Lisäksi tutkintojen sijoittumisella uudelleen eri kustannusryhmiin ja kustannusryhmien painokerrointen muuttumisella tulisi olemaan olennaista vaikutusta eri tutkintojen järjestämisen kannattavuuteen. Etenkin kustannusryhmään 1 kuuluvien ammatti- ja erikoisammattitutkintojen

rahoitus vähenisi merkittävästi, ottaen huomioon vielä niiden opiskelijavuosirahoitusta alentavan tutkintotyypin kertymisen, joka edelleen säilyisi rahoituksessa. Tätä kompensoisi kuitenkin tutkinnon osien osaamispisteistä saatava rahoitus, jossa ei enää jatkossa huomioitaisi paino- ja korotuskertoimia lainkaan.

Nykyinen rahoitusmalli		Ehdotettu rahoitusmalli	
Suoritteiden painotus- ja korotustekijät	Kertoimia	Suoritteiden painotus- ja korotustekijät	Kertoimia
Okm:n päättämät tavoitteelliset opiskelijavuodet		Toteutuneet opiskelijavuodet	
Viisi tutkintokoulutuksen kustannusryhmää, opiskeluvuorokausia tukevat opinnot, muu ammatillinen koulutus	7	Seitsemän tutkintokoulutuksen kustannusryhmää, täydentävä ja syventävä muu ammatillinen koulutus	8
<i>Kustannusryhmä 1, painokerroin</i>	<i>0,78</i>	<i>Kustannusryhmä 1, painokerroin</i>	<i>0,21</i>
<i>Kustannusryhmä 2, painokerroin</i>	<i>0,97</i>	<i>Kustannusryhmä 2, painokerroin</i>	<i>0,52</i>
<i>Kustannusryhmä 3, painokerroin</i>	<i>1,07</i>	<i>Kustannusryhmä 3, painokerroin</i>	<i>0,90</i>
<i>Kustannusryhmä 4, painokerroin</i>	<i>1,46</i>	<i>Kustannusryhmä 4, painokerroin</i>	<i>1,21</i>
<i>Kustannusryhmä 5, painokerroin</i>	<i>2,25</i>	<i>Kustannusryhmä 5, painokerroin</i>	<i>1,41</i>
		<i>Kustannusryhmä 6, painokerroin</i>	<i>2,40</i>
		<i>Kustannusryhmä 7, painokerroin</i>	<i>3,96</i>
Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus	1	Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus	1
Majoitus	3	Majoitus	3
Erytyinen tuki ja vaativa erityinen tuki	8	Vaativa erityinen tuki	3
Vankilaopetus	1	Vankilaopetus osaksi harkinnanvaraista rahoitusta	
Tutkintotyyppi (ammatti- ja erikoisammatti tutkinto)	1	Tutkintotyyppi (ammatti- ja erikoisammatti tutkinto)	1
Työvoimakoulutus	1	Lähtötaso (uusi)	5-10
Henkilöstökoulutus	1		
Oppivelvollisuus	1		
Tutkinnon osien osaamispisteet ja tutkinnot		Tutkinnon osien osaamispisteet ja tutkinnot	
Koko tutkintojen pohjakoulutuspainotus (on, ei)	2	Koko tutkinnoista rahoitus ilman aiempaa ammatillista tai korkeampaa pohjakoulutusta olevista	ei kertoimia
Viisi tutkintokoulutuksen kustannusryhmää	5		
Erytyinen tuki ja vaativa erityinen tuki	4		
Tutkintotyyppi (ammatti- ja erikoisammatti tutkinto)	1		
Työllistyminen ja jatko-opiskelu		Työllistyminen ja jatko-opiskelu	
Ennen koulutusta työllinen (on, ei)	2	Rahoitus vain ennen koulutusta ei-työllisinä olleista	
Järjestäjäkohtainen korjauskerroin	muuttuva		
Alueellinen korjauskerroin	muuttuva		
Opiskelijapalaute (aloittaneet, opiskelunsa päättäneet)		Opiskelijapalaute (aloittaneet, opiskelunsa päättäneet)	
Järjestäjäkohtainen katokorjauskerroin	muuttuva	Järjestäjäkohtainen katokorjauskerroin	muuttuva
Työelämäpalaute (työpaikka, työpaikkaohjaajat)		Työelämäpalaute (työpaikka, työpaikkaohjaajat)	
Järjestäjäkohtainen katokorjauskerroin	muuttuva	Järjestäjäkohtainen katokorjauskerroin	muuttuva

KUVA 8. Ammatillisen koulutuksen nykyisen ja hallituksen esityksessä ehdotetun rahoitusmallin vertailua kertoimien osalta (Eduskunta 2024, 36–37)

3.3.3 Uudistuksen vaikutukset koulutuksen järjestäjien talouteen

Koulutuksen järjestäjälle myönnettävä toteumiin perustuva laskennallinen perusrahoitus muodostaisi edelleen valtaosan rahoituksesta. Tavoitteellisten opiskelijavuosien hakemisen sijaan siirryttäisiin ainoastaan toteumiin perustuviin suoritteisiin, mikä helpottaisi koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä, ennakkointia ja talouden suunnittelua. Rahoituksen perusteena käytettäviä toteumatietoja on

tälläkin hetkellä mahdollista seurata pääasiassa reaaliaikaisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 30.)

Rahoitusmallin yksinkertaistamisella eli painotus- ja korotustekijöitä poistamalla pyrittäisiin parantamaan rahoituksen ohjausvaikutusta, jolloin koulutuksen järjestäjien olisi helpompi havaita toimenpiteidensä vaikutukset. Eri rahoitusosoiden osuuksiin tehtävillä muutoksilla tulisi olemaan kuitenkin kertoimia suurempi merkitys rahoituksen uudelleen kohdentumiseen koulutuksen järjestäjien välillä. Rahoitusta kohdentuisi suhteellista enemmän niille, joiden opiskelijat suorittavat enemmän tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niille, joiden opiskelijat työllistyvät tai jatkavat opintoja korkeakouluissa muita enemmän. Opiskelijavuosiin perustuvan rahoitusosuuden pienentämisellä kannustettaisiin koulutuksen järjestäjiä tarjoamaan myös lyhytkestoisempia koulutuksia pidempien perustutkintojen sijaan. Rahoitusmalli kannustaisi myös suorittamaan tutkinnon osia koko tutkinnon suorittamisen sijaan. Työllistymisen ja jatko-opiskelun painoarvon lisääminen kannustaisi suuntaamaan koulutustarjontaa niille aloille, joilla työllisyysnäkyvät ja jatko-opiskelumahdollisuudet ovat hyvät. Koulutuksen järjestäjä voisi näin vastata paremmin työelämän kysyntään ja sujuvoittaa opiskelijoiden työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 31–32.)

4 LAPPIAN TALOUSOHJAUKSEN NYKYTILANTEEN KARTOITUS

4.1 Kehittämistehtävän metodologiset lähtökohdat

Kehittämistoiminnan metodologisilla kysymyksillä tarkoitetaan toiminnan periaatteiden määrittelyä, eli millaisena kehittämistoiminnan todellisuus nähdään, millaista tietoa sillä on tarkoitus tuottaa sekä mikä on kehittämisen intressi ja luonne. Määrittelyn avulla kehittämismenetelmät ja niiden käyttötavat ovat perusteltavissa ja näin ollen tärkeä osa kokonaisuutta. (Toikko & Rantanen 2009, 35.)

Kehittämistoiminnan kohdetta ja tavoitteita voidaan määritellä ontologisten oletamusten kautta. Todennettavissa olevasta fakthanäkökulmasta lähtevän kehittämistoiminnan tavoitteena on vaikuttaa esimerkiksi organisaatorakenteeseen, taloudelliseen tulokseen tai muuhun konkreettisesti todennettavaan asiaan. Tulkinallista näkökulmaa käytetään puolestaan esimerkiksi organisaatiokulttuuriin tai ihmisten asenteisiin kohdistuvassa kehittämistoiminnassa. (Toikko & Rantanen 2009, 38.) Tämän kehittämistehtävän todellisuuskäsitys pohjautuu fakthanäkökulmaan, sillä kehittämistoiminnalla pyritään konkreettisesti muuttamaan talousohjauksen prosessia. Toisaalta uudella rahoituslailla pyritään vahvistamaan ohjausvaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestäjän toiminnassa, jolloin talousohjauksella tulisi vaikuttaa myös ei-rahamääräisiin tavoitteisiin tulkinallisesta näkökulmasta käsin. Kehittämistehtävä on kuitenkin tarkoitus rajata käsittelemään ainoastaan talousohjausta rahoitusjärjestelmän muutoksen näkökulmasta.

Epistemologiassa on keskeistä pohtia, mikä on pätevää tietoa ja miten sitä hankitaan. Tieto voi olla joko näyttöön ja kokemukseen perustuvaa hiljaista tietoa tai uudella tavalla tuotettua kehittämistietoa. Induktiivisessa ajattelussa edetään pienistä yksityistapauksista laajoihin kokonaisuuksiin, kun taas deduktiivinen ajattelu on päinvastaista toimintaa. (Toikko & Rantanen 2009, 39–41.) Tässä kehittämistehtävässä teoreettinen viitekehys muodostuu talousohjauksen sisäisen laskennan perusteista, nykyisestä ammatillisen koulutuksen rahoituslaista ja -asetuksesta sekä hallituksen esityksestä koskien uutta rahoituslakia ja -asetusta.

Käytän kehittämistyössäni deduktiivista ajattelua, jossa laajasta kokonaisuudesta pureudutaan eri tutkimusmenetelmiä käyttäen rahoituksen osiin, niiden painotuksiin ja lopulta pieniin yksityiskohtiin Lappian talousohjausprosessissa.

4.2 Tapaustutkimus lähestymistapana

Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi lähtee liikkeelle kehittämiskohteen ja siihen liittyvien tekijöiden tunnistamisesta ja ymmärtämisestä. Kehittämistoiminnan tavoitteena on yleensä muutoksen aikaansaaminen, kuten uusi tuote, jonkin prosessin uudistaminen tai uusien menetelmien kehittäminen. Kehittämiskohteeseen perehdytään hakemalla kriittisesti arvioiden tietoa sekä teoriasta että käytännöstä, minkä jälkeen tarkempi kehittämistehtävä ja sen rajaukset määritellään. Tässä vaiheessa laaditaan kehittämistyölle tietoperusta ja mietitään sopiva lähestymistapa eli näkökulma, josta kehittämisen kohdetta lähestytään. Kehittämisprosessin aikaa vievin vaihe on itse muutoksen toteuttaminen, johon kannattaa suunnata eniten resursseja. Myös prosessin etenemisen ja tulosten raportointi on tärkeä osa kehittämistyötä ja sen eteenpäin viemistä. Prosessin viimeisessä vaiheessa kehittämistyö ja sen tuotokset arvioidaan, eettisiä kysymyksiä unohtamatta. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 23–26.)

Kehittämistyölle valittava lähestymistapa ei ole niinkään menetelmä tai tekniikka vaan kokonaisvaltainen tapa viedä kehittämistyötä tutkimuksellisella otteella eteenpäin. Lähestymistapa valitaan kulloisenkin kehittämistehtävän mukaan. (Ojasalo ym. 2014, 36.) Tämän kehittämistehtävän lähestymistapana käytetään tapaustutkimusta (case study). Tapaustutkimuksen avulla tuotetaan kehittämis-ehdotuksia esimerkiksi yrityksen prosessista tai tuotteesta sen todellisessa toimintaympäristössä. Tutkimuksen kohteena on yleensä yhden tai useamman tapauksen muodostama kokonaisuus, ja se valitaan työelämän käytännön tarpeen ja asetettujen tavoitteiden ohjaamana. Tutkittavasta tapauksesta pyritään tuottamaan syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa, jotta kehittämisen kohdetta voidaan analysoida kokonaisvaltaisesti sekä tuottaa uusia kehittämis-ehdotuksia. (Ojasalo ym. 2014, 52–53.)

Tapaustutkimuksessa ei lähdetä liikkeelle ainoastaan yleisistä teorioista vaan nimenomaan tutkittavasta tapauksesta (kuva 9). Kehittämiskohteena olevasta ilmiöstä on olemassa usein aikaisempaa tietoa, jonka avulla kehittämistehtävä voidaan määritellä. Aiheeseen on usein perehdyttävä perinpohjaisesti, jotta tiedetään, miten kehittämistehtävää voidaan täsmentää ja tarvittavaa tausta-aineistoa etsiä. (Ojasalo ym. 2014, 54.)

KUVA 9. Tapaustutkimuksen vaiheet (Ojasalo ym. 2014, 54)

Tapaustutkimuksen perimmäisenä tarkoituksena on tehdä tapauksesta ymmärrettävä. Sillä voidaan myös kuvata tai selittää tiettyä ilmiötä. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 31.) Tapaustutkimus perustuu usein vahvaan käytännön tietoon, ja myös sen yksityiskohtaisia tuloksia voidaan käyttää suoraan hyväksi käytännön toiminnassa. Tulokset ovat helposti ymmärrettävissä laajankin yleisön joukossa, mutta ne eivät välttämättä ole aina yleistettävissä. (Cohen, Manion & Morrison 2018, 379.) Laadullisen tapaustutkimuksen avainsanoja ovat kuvailu, ymmärtäminen ja selittäminen. Tapaustutkimuksessa kokonaisvaltainen ymmärtäminen on tilastollista yleistämistä olennaisempaa. (Laine ym. 2007, 63, 73–74.)

Tässä kehittämistehtävässä kartoitetaan tapaustutkimuksen avulla ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmään esitetyistä muutoksista ne, joilla on olennaisia vaikutuksia Lappian talousohjaukseen sekä laskenta- ja raportointijärjestelmiin. Tavoitteena on eri tutkimusmenetelmien avulla hahmottaa Lappian talousohjauksen eri vaiheisiin tehtävät muutokset, jotta tarvittavat toimenpiteet on jäsennelty valmiiksi ja toteutettavissa ennen vuoden 2026 talousarvioprosessin käynnistymistä. Kehittämistehtävän tarve tulee suoraan työelämästä ja tutkijan omista käytännön työtehtävistä. Lopullinen päätös uudesta rahoituslainsäädännöstä ei ehdi tulla ennen kehittämistehtävän valmistumista, mutta hallituksen esitykseen ei ole

odotettavissa eduskunnan käsittelyssä enää kovin isoja muutoksia. Kehittämissä tehtävien tulokset pohjautuvat hallituksen tämänhetkiseen esitykseen.

Jokaisella koulutuksen järjestäjällä on hyvin erilaiset menetelmät, joilla talousohjausta toteutetaan. Osalla koulutuksen järjestäjistä kuten Lappialla on nykyiseen rahoitusjärjestelmään perustuva pitkälle viety talousohjaus. Osalla taas talousohjaus toteutuu suurpiirteisemmällä tasolla johtuen ehkä järjestelmien puutteista tai erilaisesta organisaatiohierarkiasta. Tämän kehittämistyön tulokset eivät siis ole kaikilta osin yleistettävissä, vaikka sama rahoitusjärjestelmä koskeekin kaikkia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä.

4.3 Käytettävät tutkimusmenetelmät

Tapaustutkimukselle on tyypillistä monenlaisten eri menetelmien käyttäminen syvällisen ja kokonaisvaltaisen kuvan luomiseksi tutkittavasta tapauksesta. Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä, mutta usein se yhdistetään etenkin laadulliseen tutkimukseen. Aineistoja kerätään yleensä mm. havainnoimalla tilanteita, analysoimalla erilaisia kirjallisia aineistoja tai haastatteleamalla asiantuntijoita. Kehitettävän ilmiön asiantuntija voi kuvata ja selittää tapausta sekä tilanteeseen johtaneita syitä. (Ojasalo ym. 2014, 55.) Tiedon kerääminen on yksi tutkimuksen tärkeimmistä vaiheista, sillä tiedon laadulla on merkitystä tutkimuksen onnistumiseen ja luotettavien johtopäätösten tekemiseen. Laadullisen tiedon analysointi tulisi aloittaa tiedon sisäistämällä ja tulkinnalla. (Aityan 2022, 419, 438.)

Prosessianalyysillä tutkitaan ja kehitetään prosesseja sekä selvitetään esimerkiksi prosessin kriittiset vaiheet sekä missä ja miksi mahdollisia ongelmia voi tulla ilmi. Kyseisessä menetelmässä luodaan prosessikaavio havainnollistamaan prosessin eri vaiheet, niiden ongelmat ja ehdotetut ratkaisut ongelmiin. (Ojasalo ym. 2014, 178.) Kehittämistehtävän tavoitteena on laatia vuosien myötä syntyneestä hiljaisesta tiedosta ja talousohjauksen nykyisestä pitkälle hioutuneesta prosessista kaavio, jonka avulla rahoitusuudistukseen tulevat muutokset ovat helpommin jäseneltävissä ja siirrettävissä käytäntöön. Prosessikaavion avulla voidaan hahmottaa, mihin tekijöihin rahoitusjärjestelmä uudistus vaikuttaa ja mitä asioita

prosessissa on muutettava, jotta uudistuksen tavoitteleva ohjausvaikutus tulee huomioiduksi Lappian talousohjauksessa.

Havainnointi kuuluu tieteellisen aineistonhankinnan perusmenetelmiin. Sen avulla tutkija voi todentaa, miten dokumenteissa ilmaistu asia toteutuu käytännössä. Havainnointia voidaan käyttää muuta aineistonkeruuta tukevana menetelmänä. (Puusa & Juuti 2020, luku 3.8.) Tässä kehittämistehtävässä käytetään havainnointia prosessianalyysiä tukevana menetelmänä. Rahoitusjärjestelmän uudistuksesta järjestetään useita webinaareja ym. tiedotustilaisuuksia, joissa kuulun perusteella voi havainnoida uudistuksen mahdollisia ongelmakohtia koulutuksen järjestäjien näkökulmasta. Lisäksi hallituksen esitysluonnokseen tulleista lausunnoista voi poimia koulutuksen järjestäjien keskuudessa heränneitä huolenaiheita, jotka koskevat myös Lappian talousohjausta.

Avoimessa haastattelussa keskustellaan avoimesti ja aktiivisesti haastattelun aiheesta tai ongelmasta. Avointa haastattelua voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun on tarkoitus tutkia jonkin ilmiön merkitystä osallistujille. (Ojasalo ym. 2014, 108–109.) Avoin eli strukturoimaton haastattelu tarkoittaa keskustelunomaista tilannetta, jonka aihepiirin tutkija on etukäteen valmistellut tutkimustehtävän sisältöön liittyen. (Puusa & Juuti 2020, luku 3.6.) Kehittämistehtävässä haastatellaan Lappian talousjohtajaa, joka on myös Ammatillisen koulutuksen talouspäälliköiden puheenjohtaja, ja käydään läpi hänen näkemyksiään rahoitusjärjestelmään esitetyistä muutoksista ja mahdollisista ongelmista Lappian näkökulmasta.

Laadullisen tutkimuksen aineisto analysoidaan, ja sen avulla tuotetaan perusteltu tulkinta ja johtopäätökset tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan tulee koota sanallinen, selkeä ja ymmärrettävä kuvaus tutkimuksen kokonaisprosessista sen eri vaiheineen. Sisällönanalyysi on yksi yleisimmistä metodeista laadullisen aineiston tutkimisessa. Monivaiheiseen analyysiprosessiin kuuluu aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, kategorisointi ja tulkinta. Sisällönanalyysin tavoitteena on lisätä aineiston informaatioarvoa tiivistämällä ja selkeyttämällä laaja aineisto kadottamatta kuitenkaan sen keskeistä tietoa. Tämän avulla tutkija kykenee tekemään helpommin johtopäätöksiä ja tulkintoja tutkittavasta ilmiöstä. (Puusa & Juuti 2020, luku 4.9.) Kehittämistehtävässä käytetään sisällönanalyysiä prosessianalyysin tukena pureuduttaessa Lappian talousohjauksen

kokonaisprosessiin ja pohtimalla esitetyn rahoitusmallin muutoksia nykyiseen prosessin eri vaiheissa. Sisällönanalyysin avulla tiivistetään ja selkeytetään talousohjaukseen tehtävät tarvittavat muutokset taulukkomuotoon.

4.4 Lappian talousohjauksen nykytilanne

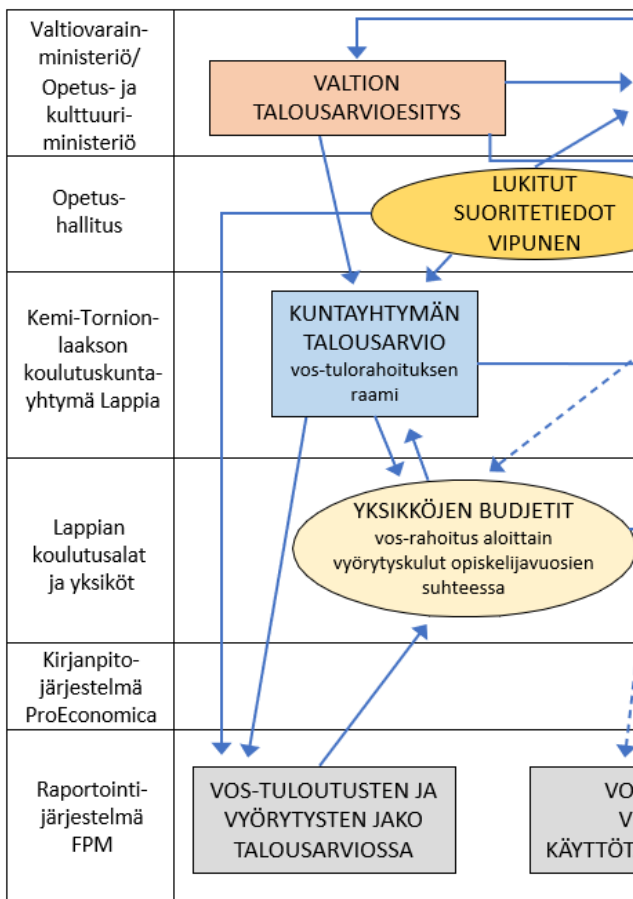
Lappiassa talousohjaus perustuu valtion talousarvioesityksen perusteella tehtävään budjetointiin, ammatillisen koulutuksen suoritepäätökseen eli myönnettyyn valtionosuusrahoitukseen, koulutusalojen ja yksiköiden käyttötaloussuunnitelmiin sekä kuukausittaisiin talouden toteumiin. Näihin kaikkiin vaikuttaa se, miten hyvin Lappia menestyy valtakunnallisesti rahoitusperusteina käytettävien opiskelija-vuosimäärien, opiskelijoiden suoritteiden, työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen sekä palautteiden osalta. Valtionosuusrahoitus muodostaa Lappian toimintatuotoista noin 85 %. Muita tulonlähteitä ovat mm. myyntitulot, tuet ja avustukset sekä vuokratuotot.

Lappian talousohjauksen nykytilaa kartoitettaessa laadittiin prosessikaavio (Liite 1), joka on ns. läpileikkaus ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän vaikutuksista Lappian talousohjaukseen. Kaaviossa on huomioitu tärkeimmät ja olennaisimmat tekijät, joihin rahoitusjärjestelmällä on vaikutusta tai merkitystä Lappian talousohjauksessa. Seuraavassa käydään läpi prosessikaavion eri toimintoja tämänhetkisen talousohjauksen näkökulmasta.

4.4.1 Talousarvion laatiminen

Seuraavan vuoden talousarviovalmistelu aloitetaan Lappiassa alkusyksystä, ja koko kuntayhtymän talousarvion raamilaskelma tehdään valtion antaman talousarvioesityksen ja ammatilliselle koulutukselle arvioidun määrärahan pohjalta (kuva 10). Lappian valtionosuusrahoituksen osuutta pyritään arvioimaan verkossa toimivan opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastojen perusteella. Ammatillisen koulutuksen tilastot perustuvat Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen rekistereihin ja tiedonkeruisiin mm. opiskelijoista, opintojen kulusta, tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta ja opiskelijapalautteista (Vipunen 2024).

Rahoituksen perusteena käytettävät raportit lukitaan 30.9. tilanteen mukaisina, eli esimerkiksi vuoden 2025 rahoitusta myönnettäessä käytetään 30.9.2024 lukittuja tilastoja vuoden 2023 opiskelijavuosi- ja suoritetiedoista. Lappian talousarvion tulorahoitus lasketaan Vipusen lukittujen tilastojen kunkin rahoitusosion suhteellisen valtakunnallisen osuuden mukaan. Tilastojen avulla valtionosuuden arviot on pystytty ennakoimaan hyvin suhteessa lopulliseen rahoituspäätökseen. Suurimmat ennakointia vaikeuttavat tekijät ovat ammatilliselle koulutukselle myönnettävä lopullinen määräraha sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä, jonka perusteella opiskelijavuosirahoitus tällä hetkellä myönnetään.

KUVA 10. Talousarvioprosessi pelkistettynä (kuvakaappaus liitteestä 1)

Talousarvion raamilaskelma toimii tavoitteena Lappian budjetointiin osallistuvilla 23 päälliköllä ja johtajalla. Budjetointi laaditaan FPM-raportointijärjestelmässä (Financial Performance Management), jossa jokaisella päälliköllä on oman vastualueensa budjetin syöttöoikeus. Vastuuhenkilöt syöttävät omien

koulutusalojensa tai tukipalveluyksikköjensä budjetteihin henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet sekä muut tulonlähteet.

Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellista, eli koulutuksen järjestäjä saa itse päättää miten rahoitus organisaatiossa kohdennetaan. Lappiassa koko valtionosuusrahoitus jaetaan koulutusaloille, ja kaikki yhteiset kuntayhtymän hallinnon, tukipalveluiden ja opetuspalveluiden hallinnon kulut vyörytetään sisäisessä laskennassa FPM:ssä koulutusalojen kustannuksiksi. Valtionosuusrahoituksen tulotukset ja yhteisten erien vyörytyskulut lasketaan ja ajetaan koulutusalojen budjetteihin keskitetysti talouspalveluiden toimesta.

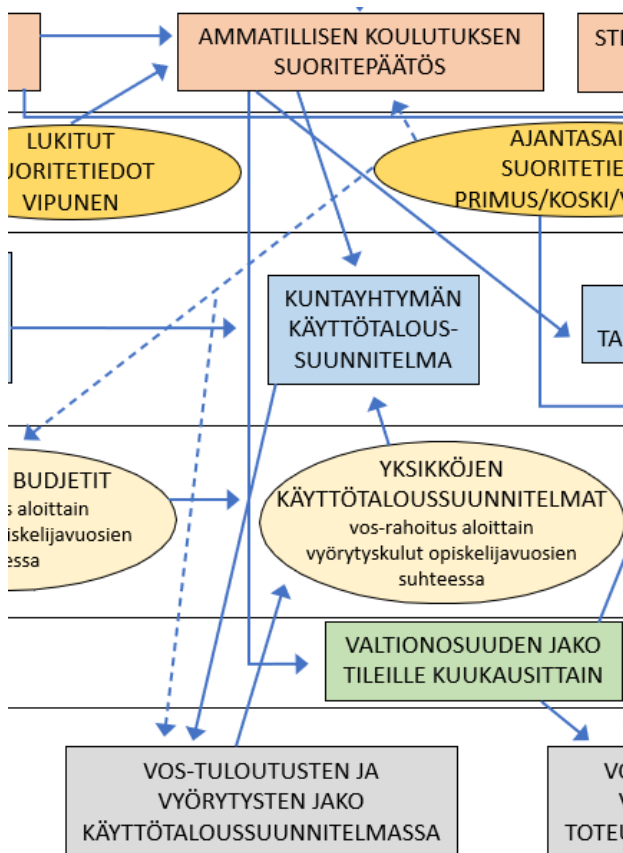
Valtionosuusrahoitus jaetaan Vipusen lukittujen tilastojen perusteella koulutusaloille sen mukaan, miten opiskelijavuosia ja suoritteita on kussakin tutkinnossa rahoitusperusteiden mukaan kertynyt. Talousarviossa rahoituksen jakoperusteina käytetään perusrahoituksen ja vaikuttavuusrahoituksen osalta painotettuja opiskelijavuosia ja suoritusrahoituksen osalta painotettuja suoritustietoja tutkinnoista ja tutkinnon osista.

Yhteisten koko kuntayhtymää palvelevien yksiköiden kuluvyörytysten jakoperusteina käytetään henkilötyövuosia, eli esim. talouspalveluiden budjetoidut kustannukset vyörytetään muille yksiköille ja koulutusaloille kunkin henkilötyövuosien suhteessa. Opetuksen hallinnon kustannusten vyörytysperusteena on tähän mennessä käytetty painotettuja opiskelijavuosia, mutta vuoden 2025 talousarviossa on yhteisesti sovittu käytettävän painottamattomia opiskelijavuosia, jotta kustannukset kohdistuisivat aloille tasaisemmin. Jokainen vyörytys on myös räätälöity siten, että kaikki kustannukset eivät vyöry kaikille tutkinnoille, vaan jokainen vyörytys on pyritty kohdistamaan aiheuttamisperusteella sen mukaan, kelle vyörytettävät kulut lähtökohtaisesti kuuluvat kustannettavaksi. Esimerkiksi asuntolatoiminnan tai ravintoloiden kustannukset koskevat vain tietyissä yksiköissä opiskelevia perustutkinto-opiskelijoita, kun taas sihteeripalvelut vyörytetään kaikille tutkinnoille.

Lappian talousarvion ja samalla kuntayhtymän tulostavoitteen vahvistaa yhtymävaltuusto vuoden viimeisessä kokouksessaan. Talousarviovuoden varsinainen rahoituspäätös saapuu yleensä vasta yhtymävaltuuston kokouksen jälkeen.

4.4.2 Käyttötaloussuunnitelman laatiminen

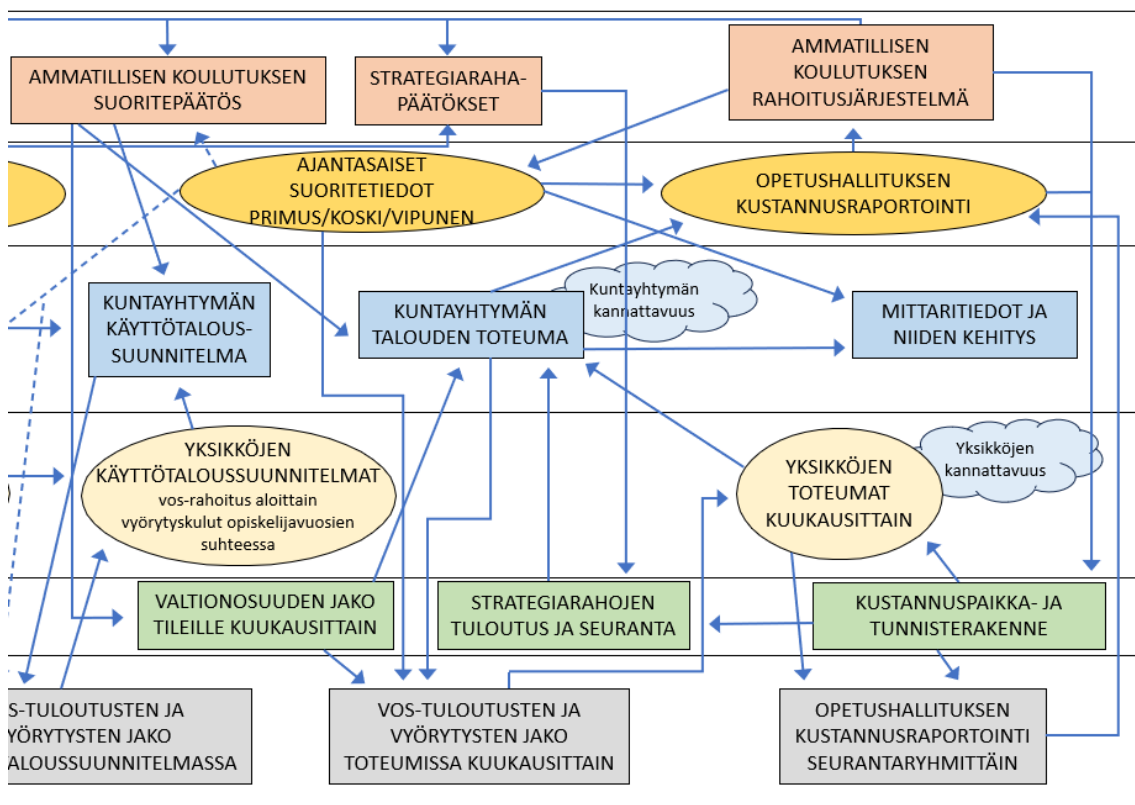
Koulutusalojen ja palveluyksiköiden talousarviovuoden alussa laatimat käyttötaloussuunnitelmat (kuva 11) perustuvat pitkälti edellisenä syksynä tehtyihin budjetteihin, joiden rinnalle ne laaditaan. Käyttötalous sisältää talousarvion tapaan toimintatuotot, toimintakulut vyörytyksineen ja poistot, mutta ei investointeja. Lappian käyttötaloussuunnitelmaan päivitetään myönnetyn rahoituspäätöksen lopullinen summa, joka jaetaan koulutusaloille koulutuspäälliköiden talousarviovuodelle määrittelemien tavoitteellisten painotettujen opiskelijavuosimäärien mukaan. Tämä ohjaa koulutusaloja ajantasaisempaan toteumaan, kun valtionosuus jaetaan sen hetkisten opiskelijavuosimääräennusteiden mukaisesti. Samoja tavoitteellisia opiskelijavuosimääriä käytetään käyttötaloussuunnitelmassa myös sisäisten kuluvyörytysten uudelleen jakamisessa. Samalla syksyllä tehtyyn talousarvioon voidaan tehdä myös muita mahdollisesti tiedossa olevia kuntayhtymän tulosta parantavia korjauksia. Käyttötaloussuunnitelmat vahvistetaan koulutusaloittain ja palveluyksiköittäin yhtymähallituksen kokouksessa vuoden alussa.

KUVA 11. Käyttötaloussuunnitelman laatiminen (kuvakaappaus liitteestä 1)

4.4.3 Talouden toteumat kuukausittain

Lappiassa taloutta ohjataan lähtökohtaisesti koulutusala- ja palveluyksikkötasolla, mutta nykyinen rahoitusjärjestelmä vaatii talouden seurantaan varten tarkemman laskentajärjestelmän mm. Opetushallitukselle tehtävää kustannusraportointia varten (kuva 12). Näin ollen kirjanpitoon on perustettu tutkintokohtaisten kustannuspaikkojen lisäksi myös erilaisia tunnisteita, joiden avulla kustannuksia saadaan kohdistettua mm. eri koulutusmuodoille, kuten oppisopimus- tai työvoimakoulutukseen. Kustannuspaikkojen kirjaussäännöillä ja tunnisteilla saadaan kaikki kirjanpidon tapahtumat aina työajanseurannasta myynti- ja ostolaskeihin raportoitu suoraan oikeille kustannuspaikoille ja tunnisteille.

KUVA 12. Talouden toteumaan vaikuttavat tekijät (kuvakaappaus liitteestä 1)

Valtionosuusrahoitus tilitetään koulutuksen järjestäjille kuukausittain, ja se jaetaan Lappiassa nykyisen rahoitusjärjestelmän mukaisesti kirjanpidossa tileittäin perusrahoitukseen, erityiseen tukeen ja majoituksen järjestämiseen, suoritusrahoitukseen tutkinnoista ja tutkinnon osista sekä vaikuttavuusrahoitukseen.

Kuvassa 13 on esitetty kirjanpidon tilijako sekä raportointijärjestelmässä käytetyt perusteet valtionosuuden jakamiseksi tutkintokohtaisille kustannuspaikoille.

Tili	Tilin nimi	Euroa	Osuus	Jakoperusteet tutkinnoittain
3014	VOS perusrahoitus	18 257 308	66 %	Painotetut opiskelijavuodet pl. erityinen tuki ja majoitus
3011	VOS erityisoppilaat	890 793	3,2 %	Erityisen tuen painotetut opiskelijavuodet
3012	VOS asuntola	647 310	2,3 %	Painotetut opiskelijavuodet
3017	VOS suoritusrahoitus tutkinnot	1 213 460	4,4 %	Painotetut tutkintojen suorituspisteet
3018	VOS suoritusrahoitus tutkinnon osat	3 640 381	13 %	Painotetut tutkinnon osien osaamispisteet
3016	VOS vaikuttavuusrahoitus	2 879 924	10 %	Painotetut opiskelijavuodet
3036	VOS harkinnanvarainen rahoitus	105 646	0,4 %	Tuloutus omalle kustannuspaikalleen
	Yhteensä	27 634 822	100 %	

KUVA 13. Valtionosuusrahoituksen nykyinen jako tileittäin sekä jakoperusteet

Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä vaikuttavuusrahoituksen osuutta (10 %) on ollut mahdotonta jakaa koulutusaloille todenmukaisin perustein, sillä tietoa työllistyneistä tai jatko-opintoihin siirtyneistä ei ole saatavilla mistään järjestelmästä tutkintokohtaisesti. Vaikuttavuusrahoituksen jakamisessa on sovittu käytettävän perusrahoituksen tapaan painotettuja opiskelijavuosimääriä, kuten myös majoituksen järjestämisen osuuden jakamisessa. Harkinnanvaraisen rahoituksen ja strategiarahoituksen osuudet ovat marginaalisia, ja niitä tuloutetaan kuukausittain omille kustannuspaikoilleen.

Talouden toteumat ajetaan ProEconomica-kirjanpitojärjestelmästä FPM-raportointijärjestelmään kerran kuukaudessa sen jälkeen, kun kuukausi on kirjanpidossa suljettu ja kaikki täsmäytykset tehty. Koulutusaloittaisia talouden toteumia varten otetaan kuukausittain Dashboardista painotetut opiskelijavuosi- ja suoritustiedot tutkinnoittain FPM-raportointijärjestelmään. Dashboard on ohjelmistoyhtiön tuottama pilvipohjainen palvelu, joka hakee päivittäin tietoja Primus-opiskelijahallintojärjestelmästä. Näitä tietoja käytetään jakoperusteina valtionosuusrahoituksen jakamisessa koulutusaloille sen mukaan, minkä verran kussakin tutkinnossa on kyseisen kuukauden aikana kertyneitä opiskelijavuosia sekä suoritettuja tutkintoja ja tutkinnon osia.

Dashboardin käyttö opiskelija- ja suoritustietojen hakemiseen kustannuspaikkatallalla on tähän mennessä toiminut lähes automatisoidusti. Toisaalta palvelussa on edelleen puutteita viimeisen rahoitusasetusmuutoksen jälkeen, ja osa tiedoista täytyy manuaalisesti laskea ja lisätä raporteille. Valtionosuuden jakamista

varten saadaan kuitenkin ajantasainen tieto järjestelmästä ja koulutusalat saavat rahoitusta sen mukaan, kuinka paljon heillä on opiskelijoita ja kuinka paljon opiskelijat suorittavat tutkintoja ja tutkinnon osia. Sovitut jakoperusteet kannustavat myös opettajia kirjaamaan opiskelijoiden suoritusmerkinnät oppilashallintojärjestelmään annetun aikarajan puitteissa, sillä merkintöjen viivästyessä koulutusalan rahoitus jää tältä osin tulouttamatta kyseiselle alalle.

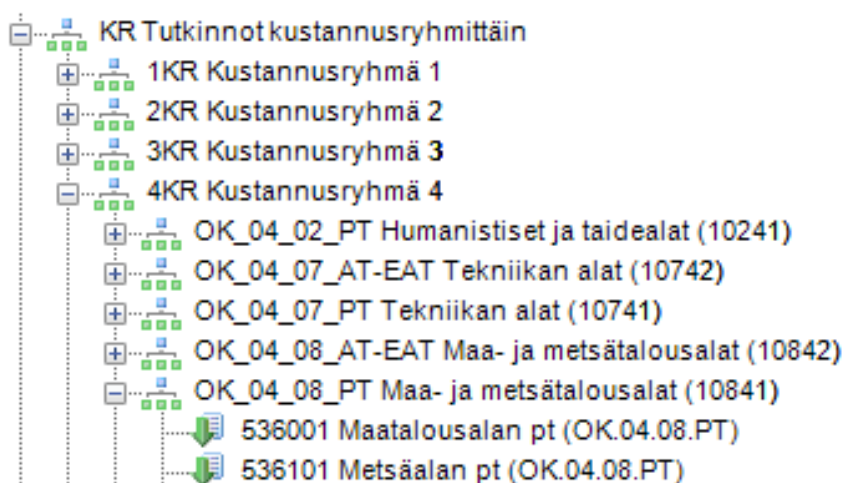
Ajantasaisia opiskelijavuositietoja käytetään myös yhteisten kuluvyörytysten jakamiseen kuukausittain. Samalla tavalla kuin talousarviossakin, yhteisten koko kuntayhtymää palvelevien yksiköiden kuluvyörytysten jakoperusteina on käytetty henkilötyövuosia, mutta opetuksen hallinnon vyörytyksissä on toistaiseksi käytetty painotettuja opiskelijavuosia. Toteumissa vyörytykset on räätälöity samoilla aiheuttamisperiaatteilla kuin talousarviossakin.

Raportointijärjestelmään tuodaan tietoja useista eri järjestelmistä, kuten kirjanpitojärjestelmästä, opiskelijahallintojärjestelmästä sekä erilaisista Excel-tiedostoista. Koulutusalaakohtaiset tulokset pystytään raportoimaan luotettavasti ja ajantasaisesti kuukausittain. Järjestelmään on lukuoikeudet päälliköiden ja johdon lisäksi myös opetuksen osaamisalavastaavilla, joten kuukauden toteuman valmistuttua he pääsevät näkemään oman koulutusalamensa ja yksiköidensä talouden toteuman suoraan järjestelmästä. Yksikkökohtaiset talouden toteumat raportoidaan myös yhtymähallitukselle kuukausittain. Selkeiden ja yhtenäisten laskenta-periaatteiden ansiosta talouden toteumat ovat vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin sekä talousarvioihin nähden, ja niitä voidaan käyttää luotettavasti organisaation päätöksenteon tukena. Nykyisen rahoitusjärjestelmän ohjausvaikutus näkyy kokonaisvaltaisesti siinä, miten rahoituksen ja kustannusten jako on Lappian talousohjauksessa toteutettu, ts. rahaprosessi vastaa organisaation reaali prosessia reaaliaikaisesti.

4.4.4 Opetushallituksen kustannustiedonkeruu

FPM-raportointijärjestelmässä organisaatiohierarkiaa on mahdollista muokata vuositasolla joustavasti. Järjestelmään on rakennettu useita rinnakkaishierarkioita mm. Opetushallituksen kustannustiedonkeruuta varten. Tiedonkeruu

perustuu nykyisen rahoitusjärjestelmän asetuksiin koskien tutkintojen kustannusryhmiä, tutkintotyyppejä ja koulutusmuotoja. Kaikki tutkinnot on jaettu 33 seurantaryhmään, jotka taas kuuluvat suurempien kustannusryhmäkokonaisuuksien alle (kuva 14). Lisäksi jokainen hallinnon ja tukipalvelun kustannuspaikka on sijoitettu omaan kohtaansa Opetushallituksen kustannustiedonkeruun rakenteessa. Tiedonkeruussa täytettävät lomakkeet on rakennettu järjestelmään siten, että kustannukset nousevat automatisoidusti raporteille jokaiselle lomakkeen riville määriteltyjen tili-, seurantaryhmä- ja tunnisteyhdistelmän perusteella. Kustannustiedonkeruussa koulutuksen järjestäjän tulot ja kulut raportoidaan Opetushallitukselle vuosittain 33 seurantaryhmäkohtaisella lomakkeella sekä yhdellä monisivuisella järjestäjäkohtaisella lomakkeella, ja niissä ilmoitettavien lukujen tulee täsmätä kirjanpitoon. Tiedonkeruulla on valtava merkitys rahoitusjärjestelmässä, sillä siinä ilmoitettujen kustannustietojen perusteella tutkintoja voidaan siirtää kalliimpiin tai halvempiin kustannusryhmiin.

KUVA 14. Esimerkki OPH:n seurantaryhmärakenteesta (kuvakaappaus FPM:stä)

4.4.5 Mittaritiedot ja niiden seuranta

Lappiassa on vuonna 2020 otettu käyttöön erilaisia mittareita (kuva 15), joiden kehitystä seurataan mm. puolivuotiskatsauksessa, talousarviossa ja tilinpäätöksessä. Ei-rahamääräisiä mittareita ovat mm. rahoitukseen vaikuttavat opiskelija- vuosi- ja suoritustiedot, opiskelijoiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen sekä opiskelija- ja työelämäpalautteet. Näiden mittareiden tavoitteena on

positiivinen kehitys ja rahoituspäätöksen suhteellista valtakunnallista osuutta parempi taso. Myös opiskelijoiden eroamista seurataan vuosittain, ja sen tavoitteena on luonnollisesti laskeva kehitys. Työhyvinvoinnin mittarina käytetään vuosittaisen henkilöstökyselyn tuloksia. Rahamääräisiä mittareita ovat kuntayhtymän tulos, konsernimyynti sekä kassan kehitys. Mittaritietojen lisäksi kuntayhtymässä seurataan myös opettajien ja ohjaajien resurssointia henkilötyövuosien ja vuosi-työaikaerien suhteessa koulutusaloilla kertyviin opiskelijavuosiin.

Mittarit	Mitä mitataan?	Tavoite
Opiskelijavuodet	Painottamattomat opiskelijavuodet	Positiivinen kehitys, suoritepäätöksen mukainen vuotuinen määrä
Opiskelijavuodet	Painotetut opiskelijavuodet	Positiivinen kehitys, suoritepäätöksen mukainen vuotuinen määrä
Suoritettujen osaamispisteiden määrä	Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritettut pisteet (painotetut)	Suhteellista valtakunnallista osuuttamme parempi taso
Opiskelijapalaute Aloituskysely	Lappian pisteiden osuus suhteessa valtakunnalliseen	Suhteellista valtakunnallista osuuttamme parempi taso
Opiskelijapalaute Päätökysely	Lappian pisteiden osuus suhteessa valtakunnalliseen	Suhteellista valtakunnallista osuuttamme parempi taso
Opiskelijapalaute Tyytyväisyys	Aloituskyselyn keskiarvo Päätökyselyn keskiarvo	Keskiarvo vähintään 4 ja positiivisesti kehittyvä
Työelämäpalaute Työpaikkaohjaajakysely	Lappian pisteiden osuus suhteessa valtakunnalliseen	Suhteellista valtakunnallista osuuttamme parempi taso
Työelämäpalaute Työpaikkakysely	Lappian pisteiden osuus suhteessa valtakunnalliseen	Suhteellista valtakunnallista osuuttamme parempi taso
Työllistyminen	Valmistuneiden työllistyminen rahoituksen mittarin mukaisesti	70 % valmistuneista työllistyy vuoden loppuun mennessä
Jatko-opintoihin sijoittuminen	Valmistuneiden jatko-opintoihin sijoittuminen rahoituksen mittarin mukaisesti	30 % valmistuneista siirtyy jatko-opintoihin
Eroaminen	Kaikki eronneet (ei sis. alanvaihtajat omassa oppilaitoksessa)	Laskeva kehitys
Henkilöstökysely	Työhyvinvointimittari	Luku vähintään 4 ja positiivisesti kehittyvä
Tulos	Kuntayhtymän tulos	Positiivinen tulos
Emon konsernimyynti	Euroa/vuodessa	Voimakas kasvu
Kassan kehitys	Kk:n viimeisen päivän kassa	Kestävä taso sopeutumistilanteessa

KUVA 15. Lappian seurattavat mittarit

5 RAHOITUSUUDISTUKSEN AIHEUTTAMAT MUUTOKSET LAPPIAN TALOUSOHJAUKSEEN

5.1 Haastattelu rahoitusuudistukseen liittyvistä haasteista

Kehittämistehtävää varten haastateltiin Lappian talousjohtajaa Juha Kalloa, joka toimii myös Ammatillisen koulutuksen taluspäälliköt ry:n puheenjohtajana, ja on tässä roolissaan hyvin ajan tasalla ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksesta sekä siihen liittyvistä haasteista. Haastattelu toteutettiin keskustelunomaisesti käyden läpi rahoitusjärjestelmän uudistuksia yleisellä tasolla.

Koulutuksen järjestäjille myönnettävän rahoituksen perustuminen tuoreempaan tietoon ja pidempään tarkastelujaksoon sekä opiskelijavuosien, suoritteiden että työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen osalta koetaan positiivisena asiana. Nykyistä rahoitusjärjestelmää on pidetty erittäin monimutkaisena sekä rahoittajan että koulutuksen järjestäjän näkökulmasta. Rahoitusmallin yksinkertaistamisella eli merkitykseltään marginaalisten painotus- ja korotustekijöiden poistamisella saataisiin aikaan merkittävästi parempi ohjausvaikutus. Kallo totesi, että hallituksen esityksessä järjestelmä ehkä kevenee rahoittajan näkökulmasta, mutta koulutuksen järjestäjillä ei välttämättä ole resursseja ohjata talouttaan hallituksen esityksessä ehdotetun uuden rahoitusmallin mukaisesti. Yksittäisten kertoimien poistaminen ei juurikaan yksinkertaista rahoitusjärjestelmää, vaan uusien muutujien sekä eri rahoitusosioiden muutos tekee järjestelmästä entistä monimutkaisemman. (Kallo 31.10.2024.)

Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta rahoituksen ennakoitavuus heikkenee. Vaikka rahoitus perustuu ajantasaisempaan tietoon opiskelijoiden suoritteista, silti mm. työllistymisen painoarvon lisääntyminen sekä opiskelijoiden lähtötasokerroimet opiskelijavuosirahoituksessa tuovat epävarmuutta rahoitukseen. Lisäksi esim. työllistymisestä ja jatko-opintoihin siirtymisestä ei ole saatavilla tilastotietoa kuin koulutuksen järjestäjätasolla. Miten koulutuksen järjestäjä voi kohdentaa rahoitusta niihin tutkintoihin, joista työllistyy hyvin, jos tällaista tietoa ei ole luotettavasti saatavilla? Myös vastaavasti opiskelijoiden lähtötasokerroin tulisi

olla tutkintotasoisena tietona saatavilla opiskelijavuositilastossa, jotta koulutuksen järjestäjä voi kohdentaa kyseisen rahoitusosuuden ja resurssin niihin tutkintoihin, joissa opiskelee enemmän heikommalla lähtötasolla olevia oppilaita. Jos kyseistä tietoa ei ole saatavilla, täytyykö koulutuksen järjestäjän kerätä tiedot aloittavien opiskelijoiden todistuksista ja niiden keskiarvoista ja otettava lähtötasotiedot itse seurantaan? (Kallo 31.10.2024.)

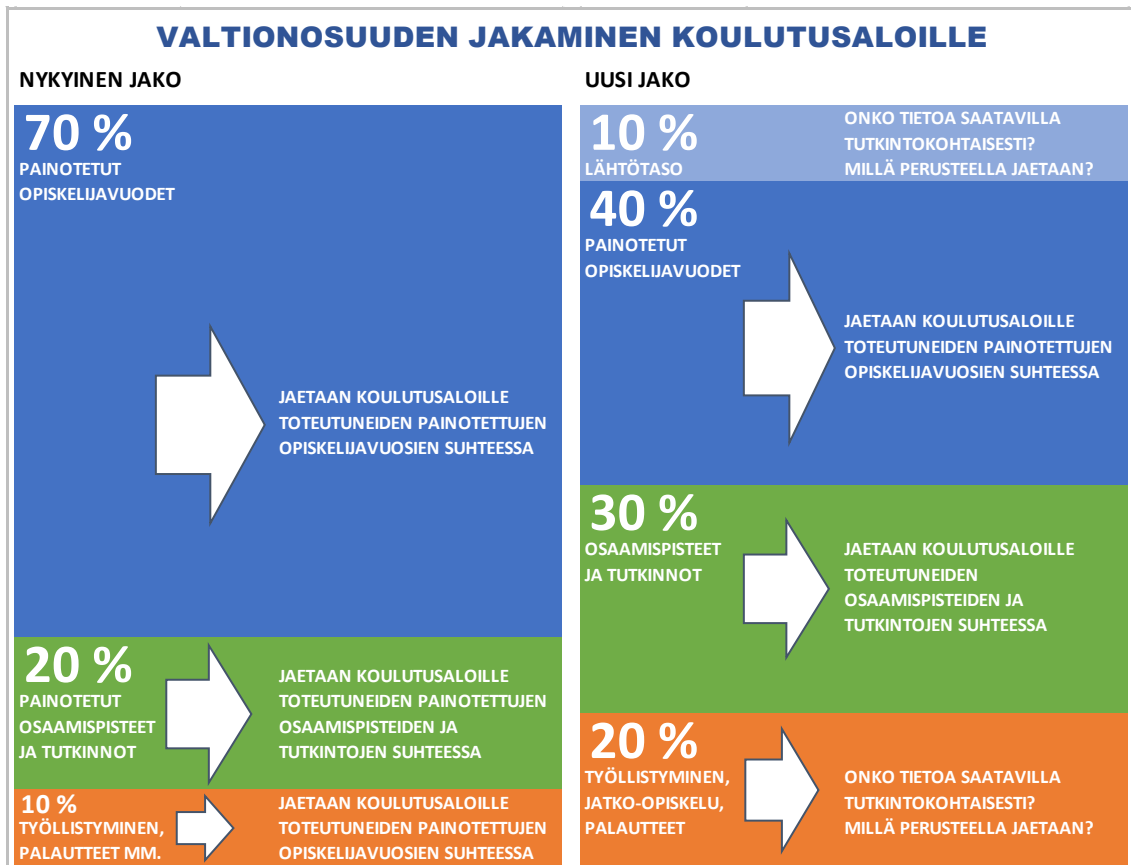
Seuraavassa käydään prosessikaavion (Liite 1) avulla läpi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmäuudistuksen vaikutuksia eri toimintoihin Lappian talousohjauksen näkökulmasta.

5.2 Muutokset valtionosuusrahoituksen jakamiseen koulutusaloille

Lappian talousarviovalmistelu aloitetaan vuosittain samalla prosessilla rahoitusjärjestelmäuudistuksesta riippumatta. Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen noussee rahoitusjärjestelmäuudistuksen myötä entistä suurempaan rooliin. Jotta seuraavan vuoden talousarvion valtionosuusrahoituksen määrää pystyttäisiin ennakoimaan, tulisi Vipusen tilastotietojen olla ajantasaiset ja ajallaan myös lukittuna, jotta tietoihin voidaan luottaa ja niiden perusteella laskea koulutuksen järjestäjän suhteellinen osuus eri rahoitusosioissa. Tällä hetkellä edellisen vuoden tilastot lukitaan 30.9. tilanteeseen, mutta osa lukituista tilastoista on edelleen julkaisematta marraskuun alkupuolella. Uudessa rahoitusjärjestelmässä suoritettiedot otettaisiin 1.7.–30.6. ajalta kahden vuoden keskiarvona. Tilastot tulisi kuitenkin pystyä lukitsemaan hyvissä ajoin, jotta koulutuksen järjestäjien olisi mahdollista ennakoida valtionosuusrahoituksen määrää seuraavalle vuodelle ennen talousarvion käsittelyä yhtymähallituksessa.

Valtionosuusrahoituksen ennakoitavuus paranisi opiskelijavuosiin perustuvan rahoituksen osalta, sillä rahoitus perustuisi jatkossa toteutuneisiin opiskelijavuosiin, lukuun ottamatta jatkuvan oppimisen opiskelijavuosien enimmäismäärän rajoittamista rahoituksessa. Tämä tarkoittaisi sitä, että noin 40 % opiskelijavuosirahoituksesta olisi ennakoitavissa ja jaettavissa koulutusaloille tutkinnoittain painotettujen opiskelijavuosien mukaisesti (kuva 16). Opiskelijan lähtötason mukaisen 10 % rahoitusosuuden näkyminen tilastoissa on kuitenkin vielä epäselvää. Jos tämä

tieto saadaan mukaan opiskelijavuositilastoihin tutkintokohtaisena tietona, voidaan lähtötason mukainen rahoitus kohdentaa niille koulutusaloille, joilla opiskelee lähtötasoltaan heikompia ja enemmän resursseja tarvitsevia opiskelijoita. Jos lähtötasotietoa ei ole saatavilla tutkintokohtaisesti, jää resurssien ja rahoituksen kohdentamisen ohjausvaikutus toteutumatta. Tällöin lähtötason rahoitusosuuden jakamiseen on mietittävä muita ratkaisuja, esim. jostain toisesta järjestelmästä saatavan tiedon mukaista kohdentamista koulutusaloille.

KUVA 16. Valtionosuuden jakaminen koulutusaloille Lappian talousohjauksessa – nykyinen ja uusi jako

Opiskelijoiden suorittamista osaamispisteistä ja tutkinnoista muodostuva rahoitusosuus kasvaa 20 %:sta 30 %:iin, ja paino- ja korotuskertoimet näiden osalta poistuvat. Tämä osuus rahoituksesta olisi tilastojen mukaan jaettavissa koulutusaloille tutkintotasoisesti ilman painotuksia, olettaen että tilastoissa on huomioitu myös ne tutkinnon suorittajat, joista ei kerry tutkintorahoitusta aiemman tutkinnon perusteella. Työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen sekä opiskelija- ja työelämäpalautteiden osuutta rahoituksesta ei ole tähänkään asti ollut saatavilla

tutkintotasoisena tietona. Todennäköisesti koulutuksen järjestäjät eivät tule kyseistä tietoa saamaan mistään julkisesta tilastosta tämän tarkemmalla tasolla mm. tietosuoja-asioiden takia. Tämän jatkossa 20 %:n osuuden jakamisen perusteet tulee miettiä, miten haluttu ohjausvaikutus siirretään koulutusaloille, eli millä perusteella hyvästä työllistymisestä tai jatko-opintoihin siirtymisestä palkitaan. Perusteet tämän osuuden jakamiseen tulee sopia yhteisesti päälliköiden kesken.

Uuden rahoitusjärjestelmän mukaisessa valtionosuusrahoituksessa voi pahimmillaan olla yhteensä jopa 30 % sellaista rahoitusta, jonka kohdentamiseksi ei koulutuksen järjestäjällä ole saatavilla sellaisia perusteita, joita hallitus rahoitusjärjestelmäuudistuksen ohjausvaikutuksilta odottaa. Lähtötasotiedon tai opiskelijoiden työllistymisen seuraamiseen ei kenelläkään koulutuksen järjestäjällä itsellään riitä resurssit. Lisäksi valtionosuuden jakoperusteet tulisi saada siirrettyä järjestelmästä toiseen mahdollisimman automaattisesti, jotta manuaalisilta virheiltä vältyttäisiin ja tulokset olisivat vertailukelpoisia. Lisäksi tiedon tulisi olla luotettavaa ja oikea-aikaista.

Opiskelijahallintojärjestelmästä Dashboardiin siirtyviä opiskelijavuosi- ja suoritetietoja on käytetty valtionosuuksien ja kuluvyörytysten jakoperusteina kuukausittaisissa talouden toteumissa koulutusaloilla. Dashboard on todennäköisesti jäämässä Lappiassa käytöstä pois, sillä kyseinen järjestelmä ei välttämättä pysy rahoitusmuutoksessa mukana, jolloin järjestelmästä ei saisi enää luotettavaa tietoa jakoperusteina käytettäväksi. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaavat tiedot on haettava jatkossa Vipusesta, niiltä osin kuin tieto on sieltä saatavilla tutkintokohtaisesti. Tutkintokohtaistakin tietoa on jaettava Lappiassa vielä toimipaikkakohtaisesti päällekkäisten tutkintojen osalta, joten tuloutusten ja vyörytysten kohdentamiseen on käytettävä lisäksi esim. opiskelijahallintojärjestelmästä saatavaa jakotietoa. Uudesta järjestelmästä haettavien jakoperusteiden siirtoa varten on rakennettava kokonaan uusi tiedonsiirto, jossa järjestelmästä päivitetään tiedot Exceltaulukkojen avulla FPM-raportointijärjestelmään automatisoidusti.

Käyttötaloussuunnitelmassa valtionosuus jaetaan koulutuspäälliköiden tekemien painotettujen opiskelijavuosimääräennusteiden perusteella. Uudessa rahoitusmallissa kustannusryhmittäin painotettu opiskelijavuosimäärä muodostaa

kokonaisrahoituksesta enää vain 40 %, joten myös käyttötalous suunnitelman jakoperustetta tulisi miettiä uudelleen. Esimerkiksi ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa opiskelijavuosirahoituksen osuus jää matalien painokertoimien vuoksi pieneksi, ja suurin osa näiden tutkintojen rahoituksesta muodostuu jatkossa tutkinnon osien osaamispisteistä. Onkin syytä miettiä, käytetäänkö käyttötalous suunnitelmassa valtionosuusrahoituksen jakoperusteina kyseisen vuoden rahoituspäätöksen perusteita eli toteutuneita opiskelijavuosi- ja suoritustietoja 1.7.–30.6. ajalta.

5.3 Muutokset vyörytyskustannusten jakamiseen koulutusaloille

Opetuksen hallinnon vyörytyskustannusten jakamisessa koulutusaloille on käytetty tähän asti painotettuja opiskelijavuosia, koska suurin osa rahoituksesta (90 %) on maksettu kustannusryhmä- ja muilla korotustekijöillä painotettujen opiskelijavuosien ja suoritteiden mukaan. Vuoden 2025 vyörytysten jaossa on sovittu käytettäväksi kuitenkin painottamattomia opiskelijavuosia niin talousarviossa, käyttötalous suunnitelmassa kuin toteumissakin sillä perusteella, että hallinnon kulut eivät maksa sen enempää kalliimmille tutkinnoille kuin halvemmillekaan. Uudessa rahoitusjärjestelmässä opiskelijavuosirahoitus muodostaisi enää yhteensä 50 % koko valtionosuusrahoituksesta. Onko vyörytyskustannusten jaossa enää perusteltua käyttää painottamatonta opiskelijavuosimäärää jakoperusteena, vai kuvaisiko jokin toinen ajuri paremmin kyseisten resurssien käyttöä?

Esimerkki 1. Opiskelija suorittaa kustannusryhmään 1 kuuluvaa erikoisammattitutkintoa. Uudessa rahoitusesityksessä kustannusryhmän 1 painokerroin on 0,21 ja erikoisammattitutkintokoulutuksen tutkintotyypikerroin on 0,38. Lähtötaso opiskelijalla on korkeakoulututkinto, jolloin lähtötasokerroin on 0,25. Opiskelijavuosirahoituksesta 1/5 myönnetään lähtötason painokertoimen perusteella ja 4/5 muiden paino- ja korotuskertoimien perusteella (kuva 17).

B	C	D	E	F
Opiskelijavuosi painottamaton	Lähtötaso-kerroin	Kustannusryhmä 1 painokerroin	Tutkintotyyppi-kerroin	Opiskelijavuosi painotettu
1	0,25	0,21	0,38	0,114

KUVA 17. Painotetun opiskelijavuoden laskenta (kuvakaappaus Excelistä)

Suurin osa ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksista kuuluisi uudessa rahoitusmallissa kustannusryhmään 1, ja näiden tutkintojen opiskelijavuosia painotettaisiin lisäksi tutkintotyyppikertoimella. Useilla näissä tutkinnoissa opiskelevilla on jo takanaan jokin tutkinto, jolloin myös lähtötasokerroin pienentää opiskelijasta saatavaa opiskelijavuosirahoitusta. Aiemman tutkinnon omaavana tutkinnosta myönnettävä rahoitus jäisi myös saamatta. Jos opiskelija on ollut ennen koulutuksen alkamista työllinen, myös tutkinnon jälkeen työllistymisestä myönnettävä rahoitus jäisi saamatta. Tässä tapauksessa opiskelijasta saatava rahoitus jäisi todella pieneksi, ja ainoastaan suoritetuista tutkinnon osista saataisiin täysimääräinen rahoitus painottamattomana. Jos vyörytyskustannusten jakoperusteena käytettäisiin painottamatonta opiskelijavuosimäärää, tällöin yhteisiä vyörytyskuluja kohdistuisi tutkinnolle huomattava määrä suhteessa sille tuloutettavaan valtionosuuden määrään kyseisen opiskelijan kohdalla. Vyörytyskustannusten jakamisessa tulisi käyttää joko painotettua opiskelijavuosimäärää, tai pohtia käytetäänkö jakamisessa jotain muuta kuin opiskelijamääriin viittaavaa perustetta, joka antaisi paremman kuvan käytetystä resurssista.

5.4 Muutokset tilirakenteeseen

Valtionosuuden eri rahoitusosoiden myöntöperusteet pysyvät samankaltaisina perustuen opiskelijavuosiin, suorituksiin ja työllistymiseen. Samaa tilijakoa ja -numerointia voisi käyttää myös tulevan rahoitusjärjestelmän mukaisen valtionosuuden jakamisessa eri osiin. Tilien nimet tulisi muuttaa kuvassa 18 näkyvien uusien tilin nimien mukaisiksi. Näin edellisten vuosien historiatieto pysyisi

samoilla tileillä, mutta tilien nimet muutettaisiin vastaamaan uudessa rahoitusjärjestelmässä käytettäviä käsitteitä.

Tili	Tilin nimi	Uusi tilin nimi	Jakoperusteet tutkinnoittain
3014	VOS perusrahoitus	VOS opiskelijavuodet	Painotetut opiskelijavuodet pl. majoitus ja lähtötaso?
3011	VOS erityisoppilaat	VOS lähtötaso?	Lähtötason painotetut opiskelijavuodet?
3012	VOS asuntola	VOS majoitus	Painotetut opiskelijavuodet
3017	VOS suoritusrahoitus tutkinnot	VOS tutkinnot	Tutkintojen suorituspisteet
3018	VOS suoritusrahoitus tutkinnon osat	VOS tutkinnon osat	Tutkinnon osien osaamispisteet
3016	VOS vaikuttavuusrahoitus	VOS työllistyminen ym.	?
3036	VOS harkinnanvarainen rahoitus	VOS harkinnanvarainen	Tuloutus myöntöperusteen mukaan

KUVA 18. Valtionosuusrahoituksen uusi jako tileittäin ja jakoperusteet

Erityisen tuen painokerroin poistuisi uudistuksessa, ja osittain tätä kompensoimaan ollaan uuteen rahoitusjärjestelmään lisäämässä lähtötason painokerroin. Kyseisen tilin tarve riippuu siitä, onko lähtötason tietoa saatavilla opiskelijavuositilastoista ja siitä, halutaanko kyseistä valtionosuusrahoitusta seurata erikseen omalla tilillään. Lähtötasossa ja erityisessä tuessa ei kuitenkaan ole kyse samasta asiasta, joten lähtötason seurantaa varten voitaisiin perustaa myös uusi tilinumero.

Nykyistä vaikuttavuusrahoituksen 10 %:n osuutta on jaettu painotettujen opiskelijavuosien mukaan tutkinnoille, koska työllistymisestä, jatko-opinnoista tai palautteista ei ole ollut saatavilla tutkintotasosta tilastotietoa. Tämän rahoituksen osuus tulisi kasvamaan 20 %:iin, joten sen ohjausvaikutuksenkin vuoksi tulisi rahoitukselle miettiä uusi jakoperuste, joka olisi saatavilla helposti ja luotettavasti muualta kuin tilastoista. Vipusen tilastoista löytyy tutkintokohtainen tilasto ammatillisen koulutuksen suorittaneiden työllistymisestä ja jatko-opintoihin sijoittumisesta. Tämä tieto on kuitenkin kaksi vuotta vanhaa, tietosuojan takia pienet lukumäärät näytetään arvona 1–4, ja luvuissa ovat mukana myös ennen koulutusta työllisinä olleet, joista työllistymisrahoitusta ei uuden rahoitusjärjestelmän mukaan enää maksettaisi.

5.5 Muutokset kustannuspaikka- ja tunnisterakenteisiin

Kustannuspaikkarakenne organisaatiossa säilyisi ennallaan. Muun ammatillisen koulutuksen poistuessa kolmen vuoden siirtymäajalla, voitaisiin rakenteesta sen

jälkeen poistaa jokaisella koulutuslalla olevat ei tutkintotavoitteisten koulutusten kustannuspaikat (kuva 19). Jokaisella tutkinnon kustannuspaikalla on käytössä myös omat kirjanpidon 1. tunnistet, joita käytetään niin työajanseurannassa kuin ostolaskujen tiliöinneissäkin. Tunnisteita jouduttaisiin käyttämään myös jatkossa, mutta henkilöstökoulutuksen tunniste voitaisiin jättää pois käytöstä kyseisen koulutuksen poistuessa ammatillisesta koulutuksesta.

KY53200 Sähkö- ja automaatioala	
Kustannuspaikka	1. tunniste
532001 Sähkö- ja automaatioalan pt	5300 Ammatillinen peruskoulutus
	5305 Oppisopimuskoulutus
	5315 Henkilöstökoulutus
	5320 Työvoimakoulutus (VOS)
532022 Sähkö- ja automaatioalan at	5305 Oppisopimuskoulutus
	5310 Ammatillinen lisäkoulutus (OEH)
	5315 Henkilöstökoulutus
	5320 Työvoimakoulutus (VOS)
532023 Energia-alan at	5305 Oppisopimuskoulutus
	5310 Ammatillinen lisäkoulutus (OEH)
	5315 Henkilöstökoulutus
	5320 Työvoimakoulutus (VOS)
532032 Energia-alan eat	5305 Oppisopimuskoulutus
	5310 Ammatillinen lisäkoulutus (OEH)
	5315 Henkilöstökoulutus
	5320 Työvoimakoulutus (VOS)
532033 Sähkö- ja automaatioalan eat	5305 Oppisopimuskoulutus
	5310 Ammatillinen lisäkoulutus (OEH)
	5315 Henkilöstökoulutus
	5320 Työvoimakoulutus (VOS)
532060 Sähkö- ja automaatiotekniikka Ei tutkintotavoitteinen	5305 Oppisopimuskoulutus
	5310 Ammatillinen lisäkoulutus (OEH)
	5315 Henkilöstökoulutus (VOS)
	5330 Maahanmuuttajakoulutus
532070 Sähkö- ja automaatiotekniikka maksupalvelutoiminta	5370 Lisäkoulutus/mp
	5371 Oppisopimus/mp
	5375 Koulutuksen ja osaamisen myynti
	5378 Työtoiminta/Asiakastyöt

KUVA 19. Esimerkki koulutusalan kustannuspaikkarakenteesta Lappiassa

Uuden rahoitusasetuksen myötä FPM-raportointijärjestelmään rakennettu Opetushallituksen kustannustiedonkeruun hierarkiarakenne menisi näillä näkymin uusiksi. Opetushallituksen mukaan seurantaryhmät pysyisivät samoina, mutta kustannusryhmiä olisi tulossa lisää, joten tutkintojen seurantaryhmät jaettaisiin kustannusryhmien alle uudelleen. Itse tiedonkeruussa käytettävät lomakkeet ja kysymykset tulisivat pääpiirteissään säilymään kuitenkin ennallaan. On kuitenkin todettava, että Lappian tutkintokohtainen kustannuspaikkarakenne on nerokkaasti rakennettu, sillä sitä pystyy rajattomasti muokkaamaan FPM:n

hierarkiassa tällaisten muutostilanteiden tullessa eteen. Tulot ja kulut tullaan saamaan jatkossakin nappia painamalla suoraan seurantaryhmä- ja järjestäjäkohtaisille lomakkeille, sillä tarvittavien määritysten päivittäminen järjestelmään onnistuu helposti, ja tiedot ovat luotettavasti täsmäytettävissä kirjanpitoon.

5.6 Muutokset mittaritietojen seurantaan

Rahoitusjärjestelmän muutos tulee vaikuttamaan Lappiassa myös mittareiden seurantaan. Painottamattomissa opiskelijavuosissa Vipusen rahoitusperusteraporteilla tulisi jatkossa näkymään jatkuvan oppimisen osalta järjestämislupaan sitottu opiskelijavuosien enimmäismäärä, joka tulisi huomioida mittaritietojen kehitystä seurattaessa. Painotettujen opiskelijavuosien kustannusryhmät ja painokertoimet olisivat muuttumassa, joten tiedot eivät niiden osalta olisi enää vertailukelpoisia aiempiin vuosiin nähden. Myös suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien painotetut pisteet jäisivät historiaan, ja jatkossa näitä tultaisiin seuraamaan painottamattomina lukuina. Opiskelija- ja työelämäpalautteiden osalta vertailukelpoisuus aiempiin vuosiin todennäköisesti säilyisi. Myös opiskelijoiden työllistymistieto Vipusen rahoitusperusteraporteilla muuttuisi, jos ennen koulutusta työllisinä olleista ei enää jatkossa maksettaisi rahoitusta. Dashboardista kerätty tieto eronneiden opiskelijoiden määrästä jouduttaisiin jatkossa keräämään jostain muusta järjestelmästä, mikäli Dashboardin käytöstä tullaan luopumaan.

Rahoitusuudistuksen jälkeen mittaritietoja päivitettäessä tulee jokaisen ei-rahamääräisen mittarin kohdalla käydä tarkoin läpi, onko kyseinen tieto vertailukelpoista edellisiin vuosiin nähden. Jos mittarin tieto on muodostettu eri tavalla kuin aiemmin, voi sen kehitys johtaa lukijaa harhaan. Mikäli mittaritietoja joudutaan muuttamaan uutta rahoitusjärjestelmää vastaaviksi, tulee aikaisempien vuosien tiedot jättää niiltä osin pois, kun tiedot eivät ole enää vertailukelpoisia keskenään.

5.7 Havainnot rahoitusuudistuksen aiheuttamista ongelmista talousohjauksessa

Hallituksen esitysluonnokseen tulleissa lausuntopalautteissa otettiin yleisesti kantaa laajan esityskokonaisuuden laatimisen tiukkaan aikatauluun ja vaikutusten arvioinnin riittämättömyyteen sekä koulutuksen järjestäjien että opiskelijoiden kannalta. Myös ammatillisen koulutuksen lainsäädännön muuttuminen useaan kertaan lyhyellä aikavälillä kuormittaa koulutuksen järjestäjiä. Joissakin palautteissa arvioitiin, että ehdotettu rahoitusmalli toimii työllistymisen ja jatko-opiskelun rahoitusosuuden kasvun myötä koulutuksen järjestäjiä kannustavana ja paremmin työelämäyhteistyöhön ohjaavana. Kuitenkin mm. valtiovarainministeriö totesi rahoitusjärjestelmän hieman yksinkertaistuvan nykyisestä, mutta jäävän ohjausvaikutukseltaan epäselväksi. Opiskelijavuosiin lisättävien lähtötason painokertoimien ei varsinaisesti koettu yksinkertaistavan uutta rahoitusmallia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 3, 11–12.)

Lappian näkökulmasta uuden rahoitusmallin ohjausvaikutus heikkenee, jos eri rahoitusperusteista ei saada nykyistä tarkempaa tilastotietoa rahoituksen ohjaamisen tueksi. Rahoitukseen vaikuttavaa reaaliaikaisesti saatavaa tietoa tutkintotasolla ja koulutuksen järjestäjittäin pidettiin Lappian antamassa lausuntopalautteessa erittäin tärkeänä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024c, 2). Työllistymiseen ja jatko-opintoihin kannustaminen on hieno tavoite, mutta miten tämä tavoite toteutuu koulutuksen järjestäjän toiminnassa siten, että resursseja osataan kohdentaa oikein? Mistä saadaan luotettavaa tietoa työllistyneiden määrästä tutkinnoittain niin, että tieto on siirrettävissä talousohjaukseen ja vielä mahdollisimman automatisoidusti kuukausittain?

Palautteissa nousi heikosti esille koulutuksen järjestäjien näkökulma talousohjaukseen, sillä lopulta kovinkaan moni koulutuksen järjestäjä ei ohjaa talouttaan niin tarkalla tasolla kuin Lappiassa ohjataan. Useilla järjestäjillä ei ole esim. sellaista kustannuspaikkarakennetta, jolla pystytään seuraamaan koulutusten kannattavuutta koulutusaloittain, saati tutkintotasoisesti. Lisäksi osalla järjestäjistä talousohjaukseen liittyvät tietojärjestelmät voivat olla toiminnoiltaan liian jäykkiä tai puutteellisia näin tarkkaan taloudenseurantaan. (Kallo 31.10.2024.)

Monet koulutuksen järjestäjät olivat palautteissaan huolissaan eri tutkintojen uudesta sijoittumisesta kustannusryhmiin ja ryhmien painokertoimien muutoksista. Erilaiset koulutusalat ja niiden kustannuserot tulisi rahoituksessa huomioida paremmin, etenkin pääomavaltaisilla aloilla, joilla tehdään kalliita kalusto- ja tilainvestointeja. Huolta aiheutti myös tutkintojen järjestämisen kannattamattomuus ja koulutuksen laadun heikkeneminen etenkin aloilla, joilla on työvoimapulaa. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestäminen koettiin kannattamattomaksi niiden painokertoimien alenemisen vuoksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 15–16.)

Lausunnoissa kaivattiin koulutuksen järjestäjäkohtaisia simulaatiolaskelmia, joilla rahoitusjärjestelmän muutosten vaikutuksia voitaisiin peilata nykytilanteeseen. Lukuisten painokertoimien muutosten, poistumisten ja lisäysten vuoksi niiden vaikutusta koulutuksen järjestäjän toimintaan on mahdotonta arvioida. Palautteissa kannettiin yleisesti huolta ammatillisen aikuiskoulutuksen tulevaisuudesta, sillä uudessa rahoitusesityksessä alanvaihtaminen tai lisäkouluttaminen on tehty haastavaksi. Lisäksi Opetushallitus muistutti palautteessaan, että rahoitusuudistuksella on vaikutusta myös koulutuksen järjestäjien tietojärjestelmiin, joihin tehtäviin muutoksiin on varattava riittävästi resursseja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e, 24–26.)

Kustannusryhmä- ja kerroinmuutoksilla sekä eri rahoitusosioiden prosentuaalisilla muutoksilla voi olla suuria vaikutuksia tutkintojen kannattavuuteen Lappiassa. Muutosten vaikutusta on tosin hankala ennakoida ennen kuin ministeriö julkaisee uuden rahoitusmallin mukaisia simulaatiolaskelmia. Joka tapauksessa aiemmin ammatillisen tai sitä korkeamman tutkinnon suorittaneiden rahoitus tulisi olemaan huomattavasti pienempi kuin peruskoulusta heikommilla arvosanoilla tulevien oppivelvollisten opiskelijoiden rahoitus, vaikka he opiskelisivat samassa ryhmässä. Yhteen opiskelijaryhmään voi siis kohdistua useilla eri rahoitusperusteilla myönnettyä rahoitusta, joka tulisi saada kohdennettua koulutusaloille samoilla periaatteilla kuin sen myönnetään Lappialle.

5.8 Koonti talousohjaukseen tehtävistä muutoksista

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmäuudistus tulee aiheuttamaan useita muutoksia Lappian talousohjauksen eri vaiheisiin. Edellä käsitellyt olennaiset muutokset on koottu kuvaan 20. Tehtävät toimenpiteet pohjautuvat hallituksen eduskunnalle tekemään esitykseen, johon voi tulla vielä pieniä muutoksia ennen uudesta lainsäädännöstä tehtävää lopullista päätöstä. Suurin osa tarvittavista muutoksista tulee toimeenpanna ennen vuoden 2026 talousarviovalmistelun aloittamista. Eniten resursseja vievä toimenpide tulee olemaan uusien tiedonsiirtojen rakentaminen aiemmin Dashboardista otettujen Excel-tiedonsiirtojen tilalle. Tiedonsiirrot tulee rakentaa Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusesta saatavia raportteja hyödyntäen, ja kyseisiä tietoja tullaan käyttämään niin valtionosuustuloutusten kuin yhteisten toimintojen kuluvyörytystenkin jakamisessa. Tiedonsiirtojen rakentamisessa tullaan tarvitsemaan myös IT-palveluiden sekä FPM:n konsultin resursseja, jotta tarvittavat muutokset ja mahdollisimman pitkälle viedyt automatisoinnit pystytään toteuttamaan. Lisäksi uusista jakoperusteista sopiminen tulee vaatimaan aikaa ja perusteellista pohdintaa yhdessä päällikkötiimin kanssa. Selvää on, ettei aiemmin käytettyjä jakoperusteita voi uuden rahoitusmallin voimaan tullessa enää samalla tavalla soveltaa valtionosuusrahoituksen ja vyörytyskustannusten jakamisessa koulutusaloille. Nämä toimenpiteet tulee tehdä kevään ja kesän 2025 aikana, jotta tiedonsiirtoja voidaan hyödyntää syksyn talousarvioprosessissa.

MUUTOKSEN KOHDE	TOIMENPIDE	AIKATAULU	JÄRJESTELMÄ
Valtionosuustuloutus	Uuden tiedonsiirron rakentaminen	2025 kevät	Dashboard → Vipunen, FPM
	Eri rahoitusosioiden jakoperusteista sopiminen	2025 kevät	Dashboard → Vipunen, FPM
	Valtionosuustilien nimimuutokset	2026 tammikuu	ProEconomica ja FPM
	Uusi %-jako tileittäin	2026 tammikuu	ProEconomica ja FPM
Yhteisten toimintojen kuluvyörytykset	Uuden tiedonsiirron rakentaminen	2025 kevät	Dashboard → Vipunen, FPM
	Uusista jakoperusteista sopiminen	2025 kevät	Dashboard → Vipunen, FPM
OPH:n kustannustiedonkeruu	Tutkintojen kustannusryhmämuutokset	2026 kevät?	FPM
Mittaritiedot	Ei-vertailukelpoisten tietojen poistaminen	2026	Excel
Kustannuspaikat ja tunnisteet	Tarpeettomien käytöstä poistaminen	2029	ProEconomica ja FPM

KUVA 20. Lappian talousohjaukseen tehtävät olennaiset muutokset

Tilien nimimuutokset, mahdollisten uusien tilien perustaminen ja valtionosuuden jakaminen tileittäin tulee tehdä uuden rahoitusmallin astuttua voimaan 1.1.2026. Opetushallituksen kustannustiedonkeruun muutosten aikataulu riippuu siitä, raportoidaanko kustannukset jo vuodelta 2025 uuden rahoitusjärjestelmän mukaisina. Tällöin kustannusryhmäkohtaiset muutokset ehditään toteuttamaan kevään 2026 aikana. Mittaritiedot tulevat muuttumaan vuodesta 2026 lähtien uusien rahoitusperusteiden mukaisiksi, joten tätä vanhempien vuosien tiedot eivät ole kaikilta osin enää vertailukelpoisia. Lisäksi muun ammatillisen koulutuksen kustannuspaikat poistuvat käytöstä kolmen vuoden siirtymäajalla.

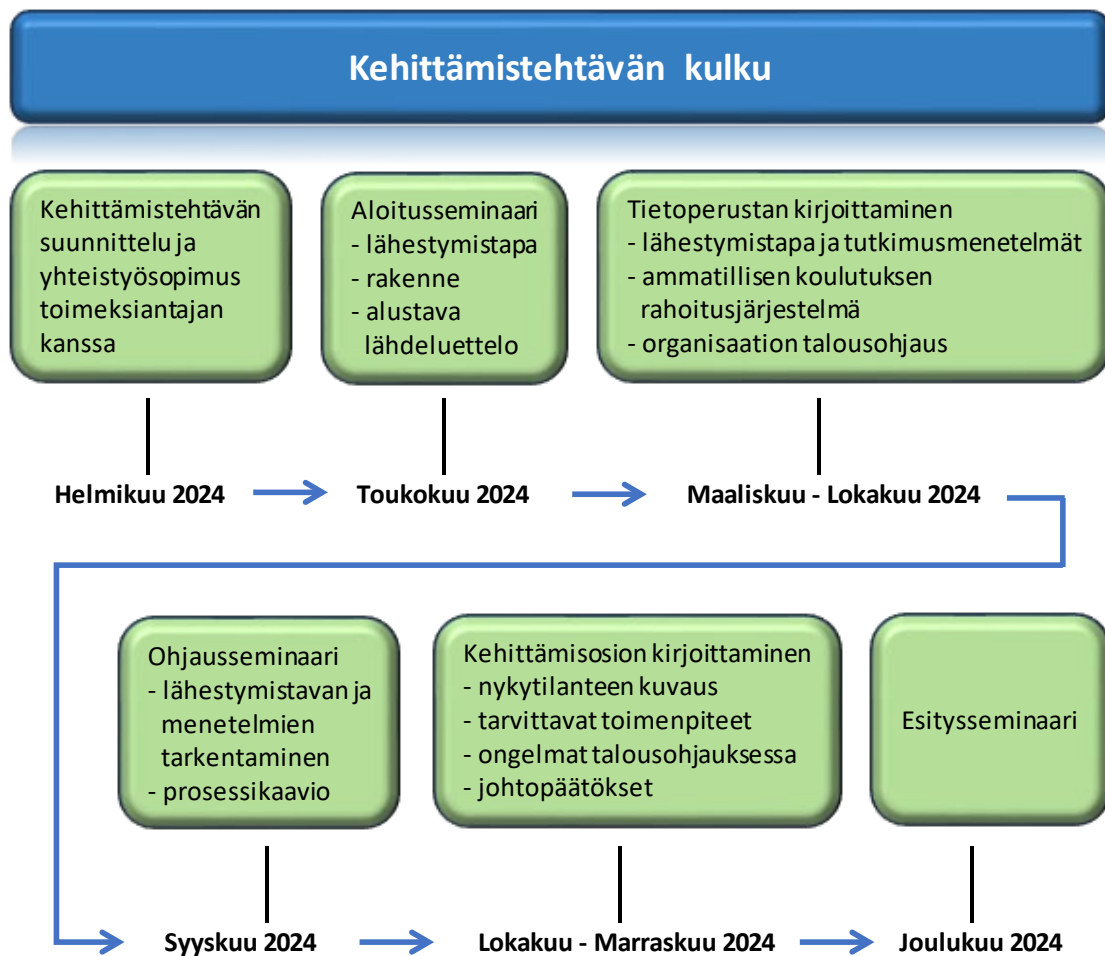
6 POHDINTA

Kehittämistehtävän alkuperäinen aikataulu siirtyi aikaisemman lakivalmistelun kaaduttua alkumetreillä. Nyt ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistus on eduskunnan käsiteltävänä, ja uudistuksen tavoitteille yksinkertaistaa rahoitusmallia ja parantaa sen ohjausvaikutuksia on todellista tarvetta. Kehittämistehtävä osui ajallisesti erinomaisesti hallituksen valmistelun ja esityksen aikatauluun nähden, tosin eduskunnan päätöstä lain vahvistamisesta ja keväällä 2025 annettavia lopullisia asetusmuutoksia ei ehditty tässä kehittämistehtävässä käsittelemään. Vaikka hallituksen esityksessä ehdotettuihin rahoitusmalliin, -osioihin tai paino- ja korotuskertoimiin tulisikin vielä muutoksia, kehittämistehtävän tuloksina syntyneet muutostarpeet Lappian laskenta- ja raportointijärjestelmiin pätevät edelleen.

Kehittämistehtävä käynnistyi helmikuussa 2024 (kuva 21), jolloin yhteistyösopimus toimeksiantajan kanssa tehtiin ja kehittämistehtävän suunnittelu aloitettiin. Toukokuussa pidettiin aloitusseminaari, jossa käytiin läpi kehittämistehtävän lähestymistapaa, rakennetta ja alustavaa lähdeluettelo. Lähestymistavan ja sopivien tutkimusmenetelmien valinta tuotti kehittämistehtävän prosessissa eniten haasteita. Myös sopivien lähteiden löytäminen organisaation talousohjaukseen tuntui aluksi haastavalta ja vei paljon aikaa, mutta samalla kehitti erilaisten haku-toimintojen ja aiheeseen liittyvien asiasanojen monipuolista käyttöä sekä lähdekritiikkiä. Talousohjauksen ja sisäisen raportoinnin tietoperustaa kirjoitettaessa huomionarvoista oli, että Lappiassa kyseiset prosessit ovat jo hyvin pitkälle kehittyneet ja tarkoituksenmukaiset.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä oli aiheena tullut tutuksi omien työtehtävien ja kokemuksen kautta. Nykyiseen rahoitusjärjestelmään ja hallituksen esitykseen tutustuessa oma perehtyneisyys ja kiinnostus aiheeseen syveni kuitenkin entisestään. Jälkikäteen rahoitusjärjestelmään liittyvää tekstiä olikin hienan karsittava tietoperustasta. Kehittämistehtävän kokonaisuus alkoi hahmotua, ja samalla oppi keskittymään tutkimusongelmien kannalta olennaisiin

asioihin ja myös rajaamaan kehittämistehtävää paremmin. Ohjausseminaarin jälkeen lähestymistapaa ja käytettäviä tutkimusmenetelmiä vielä tarkennettiin.

KUVA 21. Kehittämistehtävän kulku

Kehittämistehtävän tärkeimpänä tutkimusmenetelmänä päädyttiin käyttämään prosessianalyysiä, jonka sisältöä analysoimalla päästiin pureutumaan aluksi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän vaikutuksiin Lappian tämänhetkessä talousohjauksessa. Nykytilanteen kuvaus muodostui omasta vuosien kokemuksen kautta kertyneestä hiljaisesta tiedosta. Koko talousohjausprosessin läpikäyminen kaavion avulla oli hyvin silmiä avaavaa, ja ymmärrys rahoitusjärjestelmän merkittävydestä talousohjauksessa kasvoi. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä vaikuttaa koko Lappian talousohjaukseen ja sen eri vaiheisiin ja ulottuu myös talousohjauksen ulkopuolelle aina yksittäiseen opiskelijaan asti.

Rahoitusuudistuksen aiheuttamia muutoksia käytiin läpi prosessianalyysin, havainnoinnin sekä avoimen haastattelun kautta. Prosessikaavion eri vaiheita tulkittiin nyt rahoitusjärjestelmän uudistuksen näkökulmasta. Havaintojen ja haastattelun pohjalta saatiin käsitys myös uudistukseen liittyvistä mahdollisista ongelmista talousohjauksessa. Tarvittavat muutokset ja toimenpiteet niin talousohjaukseen kuin laskenta- ja raportointijärjestelmiin käytiin yksityiskohtaisesti läpi ja koottiin lopuksi yhteen aikatauluineen. Kehittämistehtävän alussa esitettyihin keskeisiin tutkimuskysymyksiin saatiin lopulta vastaukset.

Rahoitusjärjestelmän uudistus tulee aiheuttamaan monia käytännön muutoksia Lappian talousohjaukseen, ja niillä tulee olemaan vaikutusta niin Lappian kuin sen koulutusalojenkin kannattavuuteen. Muutoksiin valmistautuminen on aloitettava ennen vuoden 2026 talousarviovalmistelua, johon uutta rahoitusjärjestelmää tullaan jo soveltamaan. Tarvittavat tili- ja kustannuspaikkarakenteen muutokset, opiskelijoiden suoritustietojen siirtotiedostot sekä valtionosuusrahoituksen ja vyörytyskustannusten jakoperusteet tulee olla valmiina jo hyvissä ajoin vuoden 2025 aikana. Samat muutokset koskevat myös käyttötaloussuunnitelman laatimista sekä yksikköjen ja koulutusalojen talouden toteumia. Hallituksen toivoma uuden rahoitusjärjestelmän parempi ohjausvaikutus riippuu pitkälti koulutuksen järjestäjien saatavilla olevasta tiedosta Opetushallinnon tilastopalvelussa. Monet tekijät ovat kiinni myös opetus- ja kulttuuriministeriöstä, jotta koulutuksen järjestäjät kykenevät ohjaamaan resursseja ja myönnettyä rahoitusta tarkoituksenmukaisesti.

Talousohjauksessa ja sisäisessä raportoinnissa tulisi käyttää yhteisesti sovittuja jakoperusteita, jotka saadaan luotettavasti siirrettyä järjestelmästä toiseen. Rahoitusuudistuksen myötä järjestelmiin joudutaan tekemään useita muutoksia, jotka vaativat henkilöstöltä resursseja ja tietotaitoa uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä sisäisen raportoinnin luotettavaksi jatkumoksi ja päätöksenteon tueksi. Joiltakin osin vertailukelpoisuus aikaisempiin vuosiin ei enää toteudu, mutta näin isojen muutosten tavoitteena onkin usein suunnata katsetta menneisyyden sijaan tulevaisuuteen.

Valtionosuusrahoituksen sekä vyörytyskustannusten jakaminen uuden rahoitusmallin mukaisesti vaatii yhteistä pohdintaa päälliköiden ja johdon osalta. Jakoperusteet tulee toteuttaa kuitenkin niin, että sekä tuloutukset että kuluvyörytykset

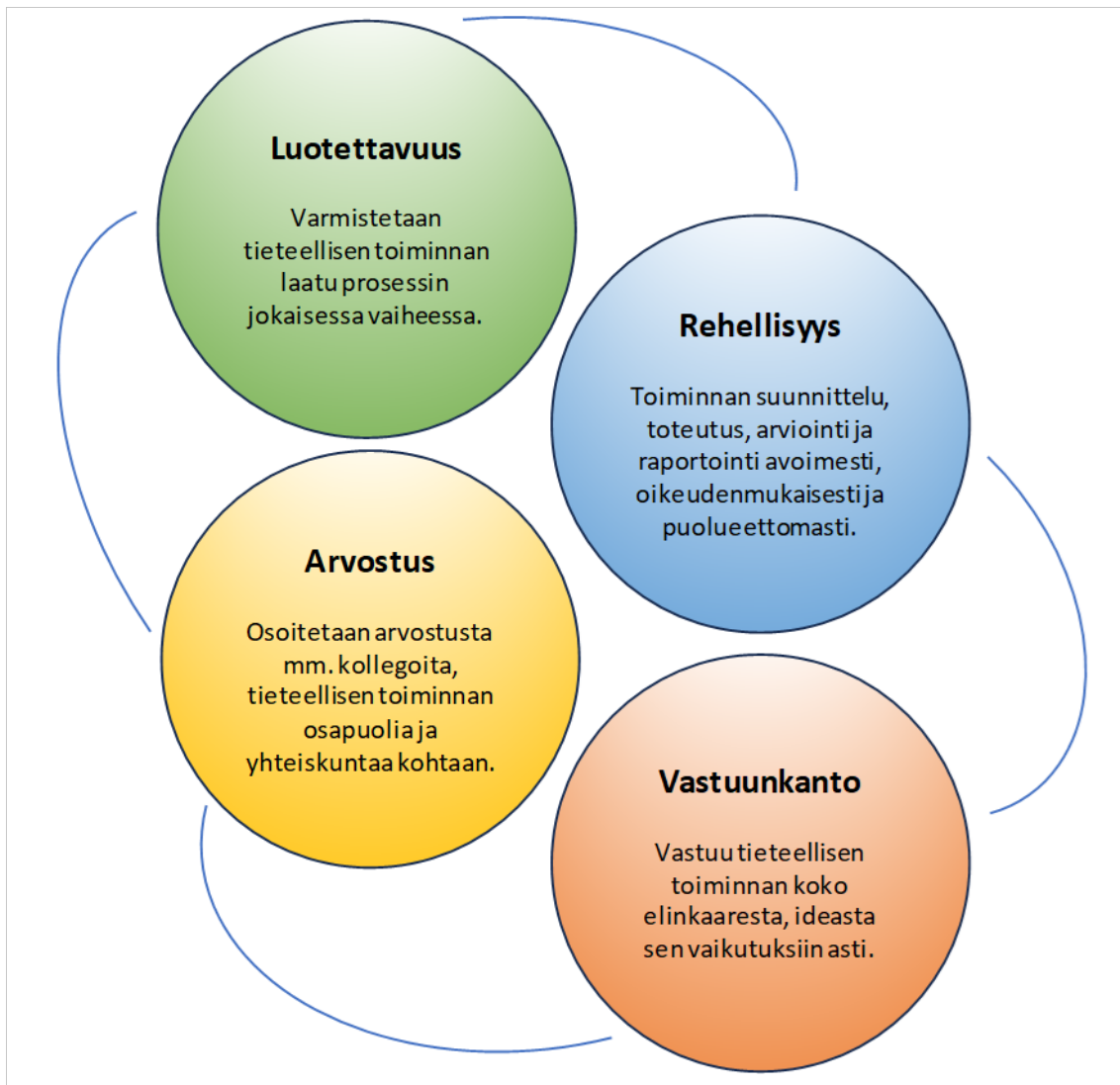
kohdistetaan ansainta- ja aiheuttamisperiaatteella koulutusaloille. Kehittämistehtävän jatkokehitystä varten olisi mahdollista hyödyntää FPM-raportointijärjestelmän testikantaa, jossa esim. vuoden 2025 koulutusalojen budjettien valtionosuustuloutuksia ja kuluvyörytyksiä voisi simuloida uudelleen eri jakoperusteilla, ja nämä simuloinnit talletettaisiin testikantaan talousarvion eri vaiheille vertailua varten (kuva 22). Vertailun perusteella voitaisiin valita ne jakoperusteet, jotka soveltuvat parhaiten uuden rahoitusmallin ohjausvaikutusten toteuttamiseksi ja antavat oikean kuvan talouden toteumasta ja resurssien käytöstä koulutusaloilla.

BUD 1. versio	BUD 2. versio	BUD 3. versio	BUD 4. versio

KUVA 22. Budjetin tallennusvaiheet rinnakkain (kuvakaappaus FPM:stä)

6.1 Kehittämistehtävän eettisyys

Kehittämistyö on aina inhimillistä toimintaa, jossa on kysymys samoista eettisistä säännöistä kuin yhteiskunnassa ja ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Työelämälähtöisessä kehittämisessä korostuvat lisäksi yritysmaailman ja tieteellisen tekemisen eettiset säännöt. (Ojasalo ym. 2014, 48.) Tutkimuksen tekemisen vaatimukseen kuuluu hyvä tieteellinen käytäntö, jonka peruseriaatteet luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto, on kuvattu tarkemmin kuvassa 23 (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11). Tutkimusetiikka on mukana koko tutkimusprosessin ajan aina ideointivaiheesta tutkimustulosten julkaisuun asti. Ennen tutkimuksen aloittamista on osapuolten määriteltävä jokaisen asema, oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä tutkimustulosten omistajuuskysymykset. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkijan tulee perustaa tiedonhankintansa asianmukaisiin tietolähteisiin ja oman tutkimuksensa analysointiin. Tutkijan tulee tehdyllä tutkimuksellaan osoittaa myös tutkimusmenetelmien, tiedonhankinnan sekä tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa. Tutkijalta edellytetään rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta niin tutkimustyössä kuin tulosten esittämisessä ja arvioinnissakin. (Vilka 2015, luku 2.)

KUVA 23. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12)

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muiden tutkijoiden työn ja saavutusten kunnioittaminen esittämällä toisten tulokset oikeassa valossa. Vilpillistä toimintaa on toisten tuotosten sepittäminen, vääristely tai plagiointi. (Vilkkä 2015, luku 2.) Plagiointi tarkoittaa toisen tekemän työn varastamista tai väärentämistä kopioimalla tekstiä tai ideoita ja esittämällä niitä ominaan. Lähteisiin tulee viitata asianmukaisella ja korrektilla tavalla ja kunnioittaa näin tekstin alkuperäistä kirjoittajaa. (Aityan 2022, 453.) Piittaamattomuudella puolestaan tarkoitetaan törkeää huolimattomuutta, esimerkiksi muiden tutkijoiden osuuden vähättelyä tai lähteiden väärintulkintaa (Vilkkä 2015, luku 2). Mikäli kehittämistehtävässä käsitellään

henkilötietoja, tulee tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain perusperiaatteen, eli rekisteröidyn oikeuksien turvaamisen toteutua (Arene ry 2020, 7, 18).

Ennen kehittämistehtävän aloittamista tehtiin tutkijan ja toimeksiantajan välillä yhteistyösopimus, jossa sovittiin mm. kehittämistehtävän aihe, ohjaus ja vastuu, periaatteet ja luvat, tietosuoja sekä oikeudet aineistoon. Kehittämistehtävän tietoperustaa kirjoitettaessa käytettiin luotettavia ja suhteellisen tuoreita tietolähteitä, ja lähdemateriaalin valintaan suhtauduttiin kriittisesti. Lähestymistapana käytetty tapaustutkimus ja valitut menetelmät perusteltiin hyvin, ja kehittämistehtävässä edettiin johdonmukaisesti tietoperustasta kehittämisprosessin kautta tuloksiin, jotka esitettiin todenmukaisesti ja analysoitiin huolellisesti. Kehittämistehtävän kaikissa vaiheissa noudatettiin rehellistä ja tarkkaa tutkimusotetta. Lähdeviittaukset tehtiin asianmukaisesti ja huolellisesti muiden tekemää työtä arvostaen ilman vääristelyä tai plagiointia. Kehittämistehtävässä käytettiin julkisista lähteistä löytyvää tietoa, joka on kaikkien saatavilla. Lisäksi kuntayhtymänä Lappia on julkisyhteisö, joten kehittämistehtävä ei ole salassa pidettävä. Tutkimuksen teko ei vaatinut henkilötietoihin kohdistuvan tietosuojan toteutumista.

6.2 Kehittämistehtävän uskottavuus ja luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on osa hyvää tutkimuskäytäntöä. Laadulliseen tutkimukseen liitetään käsitteet uskottavuudesta, luotettavuudesta ja eettisyydestä. Uskottavuus viittaa siihen, missä määrin esim. tutkimusta lukevat kollegat hyväksyvät tutkimuksen tulokset tosiksi ja luottavat tutkimuksen aineiston huolelliseen analysointiin. Tulokset tulisi kuvata siten, että lukija voi olla vakuutunut esitettyjen asioiden todenmukaisuudesta ja kuvauksen asianmukaisuudesta. (Puusa & Juuti 2020, luku 5.)

Kehittämistoiminnassa luotettavuus merkitsee erityisesti tiedon käyttökelpoisuutta. Kehittämisen yhteydessä syntyvän tiedon on oltava sekä totuudenmukaista että hyödynnettävissä. Tiedon luotettavuus koskee niin tutkimusmenetelmiä, -prosessia kuin tuloksiakin. (Toikko & Rantanen 2009, 121–122.) Vilkan (2015, luku 7) mukaan tutkijan tulee arvioida tutkimuksensa luotettavuutta jokaisen tehdyn valinnan ja ratkaisun kohdalla sekä arvioida ratkaisujen

tarkoituksenmukaisuutta ja toimivuutta tavoitteiden kannalta. Kehittämistehtävän vakuuttavuutta lisää se, että tutkimuksessa tuodaan esille myös ne tekijät, jotka aiheuttavat epävarmuutta ja heikentävät analyysivaiheen johtopäätöksiä. Olenaista kuitenkin on, että tutkimustuloksia voidaan hyödyntää käytännön toiminnassa jopa yksittäistä organisaatiota laajemmin. Kehittämisprosessit ovat kuitenkin usein ainutkertaisia, ja muualla kehitettyä käytäntöä voi olla vaikeaa siirtää toiseen toimintaympäristöön. Tutkijan tehtävä onkin tuoda läpinäkyvästi esille tutkimuksen toteutus ja konteksti, jotta tulosten käyttökelpoisuus toisenlaisessa ympäristössä on helposti arvioitavissa. (Toikko & Rantanen 2009, 123–126.)

Kehittämistehtävässä pyrittiin siihen, että sen tuloksia voidaan hyödyntää täysimääräisesti talousohjauksen prosessien kehittämiseksi ja muutosten toteuttamiseksi käytännössä. Tämä toteutui hyvin. Kehittämistehtävässä saatu tieto on käyttökelpoista ja toimii samalla ikään kuin askelmerkkeinä ja työohjeena, kun muutoksia lähdetään viemään käytäntöön vaihe kerrallaan. Laaditun aikataulutuksen avulla tarvittaviin muutoksiin osataan varautua ajoissa ja varata niiden toteuttamiseen myös riittävästi resursseja.

Kehittämistehtävän tuloksissa käytiin läpi myös talousohjaukseen liittyviä epävarmuutta ja ongelmia aiheuttavia tekijöitä. Vaikka sama lainsäädäntö koskee kaikkia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä valtakunnallisesti, ei tämän kehittämistehtävän tuloksia voi suoraan hyödyntää muiden koulutuksen järjestäjien toiminnassa. Jokainen koulutuksen järjestäjä ohjaa talouttaan hieman eri tavalla ja käyttää toiminnassaan erilaisia laskenta- ja raportointijärjestelmiä. Kehittämistehtävässä havaitut ongelmat ovat kuitenkin yhteisiä, joten muut koulutuksen järjestäjät voivat löytää Lappian ratkaisumalleista hyviä käytäntöjä hyödynnettäväksi omassa talousohjauksessaan.

LÄHTEET

Afiyah, S. 2024. Performance Measurement and Evaluation in Public Sector Organizations. The Journal of Academic Science, 1, 4, s. 315–316. Luettavissa: <http://thejoas.com/index.php/thejoas/article/view/35/38>. Luettu 25.9.2024.

Aityan, S. K. 2022. Business Research Methodology. Research Process and Methods. Springer. Cham. E-kirja. Luettu: 4.9.2024.

Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Luettavissa: <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>. Luettu: 20.3.2024.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2018. Research Methods in Education. Routledge. New York. E-kirja. Luettu: 6.9.2024.

Eduskunta 2024. Hallituksen esitys HE 161/2024 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsiitys/Sivut/HE_161+2024.aspx. Luettu: 19.10.2024.

Järvenpää, M., Länsiluoto, A., Partanen, V. & Pellinen, J. 2017. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. Sanoma Pro Oy. Helsinki. E-kirja. Luettu: 10.9.2024.

Kaarlejärvi, S. & Salminen T. 2018. Älykäs taloushallinto: automaation aika. Alma Talent. Helsinki. E-kirja. Luettu: 11.9.2024.

Kallo, J. 31.10.2024. Talousjohtaja. Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia. Haastattelu. Tornio.

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen taito. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja. Luettu: 6.8.2024.

Lappia 2024a. Tietoa Lappiasta. Luettavissa: <https://www.lappia.fi/tietoa-lappiasta/>. Luettu: 22.2.2024.

Lappia 2024b. Tietoa Lappiasta. Keitä olemme? Luettavissa: <https://www.lappia.fi/tietoa-lappiasta/keita-olemme/>. Luettu: 29.10.2024.

Leavy, P. 2017. Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches. The Guilford Press. New York. E-kirja. Luettu: 4.9.2024.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024a. Ammatillisen koulutuksen järjestäminen. Luettavissa: <https://okm.fi/ammattillisen-koulutuksen-jarjestaminen>. Luettu: 7.6.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024b. Ammatillisen koulutuksen rahoitus. Luettavissa: <https://okm.fi/ammattillisen-koulutuksen-hallinto-ja-rahoitus>. Luettu: 7.6.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024c. Hallituksen esitys ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyvistä laeista. Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia; lausunto 12.6.2024. Luettavissa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/94b395ea-9fee-4c4e-ba90-6a3199d64a05/154544bb-df37-4f07-9929-b28695269513/LAUSUNTO_20240613172038.PDF. Luettu 8.11.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024d. Hallituksen esitys ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyvistä laeista. Lausuntotiivistelmä 1.10.2024. Luettavissa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/94b395ea-9fee-4c4e-ba90-6a3199d64a05/2a35dfab-f637-409a-9178-3e24d02b1270/MUIS-TIO_20241001080207.pdf. Luettu: 7.11.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024e. Hallituksen esitys ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyvistä laeista. Lausuntoversio 3.5.2024. Luettavissa: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/94b395ea-9fee-4c4e-ba90-6a3199d64a05/c6809f49-10fe-4d40-9c96-891ec265d70c/LIITE_20240506063843.pdf. Luettu: 7.5.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista 1244/2020. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201244#Pdm46111190887136>. Luettu: 11.10.2024.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja. Luettu: 6.8.2024.

Suomala, P., Manninen, O. & Lyly-Yrjänäinen, J. 2018. Laskentatoimi johtamisen tukena. Edita. Helsinki. E-kirja. Luettu: 20.8.2024.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampereen Yliopistopaino Oy. Tampere. E-kirja. Luettu: 28.2.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Luettu: 18.3.2024.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Jyväskylä. E-kirja. Luettu 14.3.2024.

Vipunen 2024. Opetushallinnon tilastopalvelu. Ammatillinen koulutus. Luettavissa: <https://vipunen.fi/fi-fi/ammattillinen-koulutus>. Luettu: 7.6.2024.

LIITTEET

Liite 1 Prosessikaavio

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän vaikutukset Lappian talousohjaukseen

